

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny – „Dzieje nowożytne”

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
		Uczeń:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
EUROPA I ŚWIAT W EPOCE ODRODZENIA						
1. Cywilizacje pozaeuropejskie	<ul style="list-style-type: none"> - pierwsi mieszkańcy Ameryki - najstarsze cywilizacje Mezoameryki - cywilizacja Majów, Azteków i Inków - cywilizacje Azji - cywilizacje Afryki 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ludy półosiadłe, ludy osiadłe</i> - wymienia trzy największe cywilizacje Ameryki. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>okres prekolumbijski, nomadzi</i> - charakteryzuje postać Montezumy - wskazuje na mapie obszary zamieszkiwane przez ludy prekolumbijskie oraz wielkie cywilizacje azjatyckie - charakteryzuje osiągnięcia cywilizacyjne Majów - omawia osiągnięcia cywilizacyjne Inków - przedstawia cechy charakterystyczne cywilizacji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Mezoameryka, siogun</i> - zna czas powstania (III w.) i upadku (IX-X w.) pierwszych państw Majów, ekspansji Azteków (XV-XVI w.), rozkwitu potęgi Inków (XVI w.) - przedstawia ludy zamieszkujące Mezoamerykę - omawia organizację plemienia Majów - omawia organizację państwa i społeczeństwa Azteków 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>politeizm astrobiologiczny, animizm</i> - charakteryzuje postać Franciszka Ksawerego - wymienia najstarsze cywilizacje Mezoameryki i ich osiągnięcia cywilizacyjne - przedstawia system wierzeń cywilizacji prekolumbijskich - wymienia podobieństwa oraz różnice pomiędzy kulturami Majów, Azteków i Inków 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Toyotomi Hideyoshiego, Babera - porównuje osiągnięcia cywilizacji Majów, Inków i Azteków z dokonaniami cywilizacji europejskiej w tym samym czasie.

			afrykańskich.	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia organizację państwa Inków - omawia następstwa zjednoczenia Japonii w XVI w. - przedstawia wpływ islamu na rozwój państw afrykańskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia próby chrystianizacji Japonii i ocenia jej skutki - wyjaśnia okoliczności powstania państwa Wielkiego Mogoła w Indiach. 	
2. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> - średniowieczna wiedza o świecie - stare i nowe wyobrażenia na temat kształtu Ziemi - przyczyny odkryć geograficznych - rozwój żeglugi i nawigacji - pierwsze wyprawy Portugalczyków - odkrycie Ameryki - w drodze do Indii i Nowego Świata 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>karawela</i>, <i>Nowy Świat</i> - zna daty: I wyprawy Kolumba (1492-1493 r.), odkrycia drogi morskiej do Indii (1497-1498 r.), I wyprawy dookoła świata (1519-1522 r.) - charakteryzuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana - wymienia przyczyny odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>handel lewantyński</i> - zna daty: odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei (1487 r.), odkrycia Brazylii (1500 r.) - charakteryzuje postacie: Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza, Ameriga Vespucciego - wskazuje na mapie zasięg kolonizacji portugalskiej i hiszpańskiej - charakteryzuje przyczyny odkryć 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kwadrant</i>, <i>astrolabium</i> - zna datę opłynięcia przez Portugalczyków Przylądka Zielonego (1446 r.) - charakteryzuje postacie: Izabeli Kastylijskiej, Ferdynanda Aragońskiego - wskazuje na mapie kierunki wypraw Kolumba, da Gamy i Magellana - przedstawia średniowieczną 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Toscanello, Giovanniego Caboto, Pedro Cabrala - wyjaśnia, jakie znaczenie dla nowożytnych odkryć geograficznych miały teoretyczne prace Toscanello - przedstawia ekspedycje zmierzające do odkrycia i poznania Nowego Świata. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Juana de la Cosa, Alonso de Hojedy - omawia i ocenia hipotezy dotyczące odkrycia Ameryki - ocenia znaczenie wielkich odkryć geograficznych.

	<ul style="list-style-type: none"> - opłynięcie Ziemi - znaczenie wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przebieg i następstwa wypraw odkrywczych Kolumba. 	<p>geograficznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi zdecydowali się na wyprawy odkrywcze - omawia przebieg i następstwa wyprawy Vasco da Gamy - omawia przebieg i następstwa I wyprawy dookoła świata. 	<p>wiedzę o świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ rozwoju żeglugi i nawigacji na organizację wypraw odkrywczych - przedstawia okoliczności zorganizowania I wyprawy Krzysztofa Kolumba. 		
3. Ekspansja kolonialna	<ul style="list-style-type: none"> - początek kolonizacji Nowego Świata; podział stref wpływów - podbój Meksyku - kolonizacja Ameryki Południowej - organizacja imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie - kolonizacja Ameryki Północnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>konkwistador</i> - wskazuje na mapie zasięg posiadłości hiszpańskich i portugalskich w Ameryce - omawia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konkwista</i>, <i>korsarstwo</i> - zna daty: podboju Meksyku (1519–1521 r.), podboju Peru (1530–1533 r.) - charakteryzuje postacie: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra - omawia zasady kolonialnego podziału stref wpływów w XV i XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>traktat z Tordesillas</i>, <i>układ w Saragossie</i> - zna daty: układu w Tordesillas (1496 r.), układu w Saragossie (1529 r.) - charakteryzuje postacie: Montezumy II, Atahualpy - wskazuje na mapie strefy podziału wpływów kolonialnych wg traktatów w 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę założenia Nowej Anglii (1643 r.) - charakteryzuje postać Vasco Núñeza de Balboa - charakteryzuje działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie - omawia proces kolonizacji Ameryki Północnej - przedstawia ekspansję kolonialną w Afryce i Azji - omawia zjawisko 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych - ocenia działalność hiszpańskich konkwistadorów - ocenia działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie.

	<ul style="list-style-type: none"> - ekspansja kolonialna w Afryce i Azji - znaczenie ekspansji kolonialnej - niewolnictwo 		<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg podboju Meksyku i jego następstwa - przedstawia przebieg podboju Peru i jego następstwa - omawia organizację imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie. 	<p>Tordesillas i Saragossie; kolonie angielskie, francuskie i holenderskie w Ameryce Północnej</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje początki kolonizacji hiszpańskiej w Nowym Świecie - omawia losy plemion indiańskich po podbojach hiszpańskich - przedstawia rozwój osadnictwa i gospodarki w koloniach hiszpańskich. 	<p>niewolnictwa i ocenia jego znaczenie dla kolonializmu europejskiego.</p>	
4. Europa w epoce wielkich odkryć	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój demograficzny Europy - rozwój miast - postęp techniczny i organizacja produkcji - rozwój handlu - kredyty, banki i giełdy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>popyt, podaż, kapitalizm, pańszczyzna</i> - charakteryzuje rozwój demograficzny Europy w XVI i I poł. XVII w. oraz jego skutki społeczne i gospodarcze. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, bank, weksel, akcja, giełda, inflacja, dualizm gospodarki europejskiej</i> - wskazuje na mapie strefy handlowe i strefy gospodarcze w XVI-wiecznej Europie - omawia rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system nakładczy, grodzienia</i> - określa uwarunkowania rozwoju miast i jego konsekwencje - omawia wpływ procesu grodzienia na przemiany 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia kierunki rozwoju handlu w nowożytnej Europie - wymienia przykłady i omawia rolę kompanii handlowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ przemian społecznych i gospodarczych na rozwój Europy.

	<ul style="list-style-type: none"> - inflacja i dualizm gospodarczy Europy 		<p>techniki i jego wpływ na organizację produkcji</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia rozwój systemu finansowego w Europie i jego wpływ na rozwój handlu - wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju gospodarczym Europy. 	<p>gospodarcze w Anglii</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wpływ przemian gospodarczych na sytuację szlachty europejskiej - omawia finansowe skutki napływu kruszców do Europy. 		
5. Kultura renesansu	<ul style="list-style-type: none"> - podstawy przełomu kulturalnego - zainteresowanie antykiem i humanizm - literatura odrodzenia - teatr w epoce odrodzenia - sztuka i architektura renesansu - wielcy twórcy renesansu - nauka w epoce 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: renesans (odrodzenie), humanizm, teoria heliocentryczna - zna czas narodzin (XIV/XV w.) i upowszechnienia odrodzenia (XVI w.) oraz datę wynalezienia ruchomej czcionki (ok. 1450 r.) - charakteryzuje postacie: Jana Gutenberga, Williama Szekspira, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mecenat artystyczny</i>, <i>perspektywa</i>, <i>człowiek renesansu</i> - charakteryzuje postacie: Erazma z Rotterdamu, Niccolò Machiavellego, Thomasa More'a (Morusa), Jeana Bodina, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccio, Francesca Petrarki, Rafaela Santi 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>patrycjat</i>, <i>manierizm</i>, <i>świątłocień</i> - charakteryzuje postacie: Wawrzyńca Wspaniałego, Giorgio Vasarięgo, Miguela Cervantesa, Łukasza Górnickiego, Albrechta Dürera - wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu - omawia i ocenia rolę renesansowego mecenatu 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Tommaso Campanelli, Donatella, Filippa Brunelleschi, Donato Bramantego, Pietera Bruegela Starszego, Hansa Holbeina - na wybranych przykładach omawia dorobek humanizmu europejskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Kosmy Starszego, Giovanniego Pico de Mirandoli, Michela de Montaigne'a, Miguela Serveta, Paracelsusa - ocenia wpływ humanizmu na sztukę, życie intelektualne i myśl polityczną epoki odrodzenia.

	odrodzenia	Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Mikołaja Kopernika, Galileusza - przedstawia cechy charakterystyczne humanizmu - wyjaśnia, jaką rolę odegrał wynalazek Gutenberga dla upowszechnienia literatury.	- wymienia i opisuje cechy charakterystyczne odrodzenia - omawia cechy charakterystyczne piśmiennictwa epoki renesansu - opisuje cechy charakterystyczne architektury renesansu - opisuje osiągnięcia wybitnych twórców sztuki renesansowej - przedstawia myśl polityczną odrodzenia.	artystycznego - wyjaśnia, na czym polegała renesansowa adaptacja antyku - charakteryzuje rozwój i rolę teatru w epoce odrodzenia - wskazuje okresy w rozwoju sztuki renesansowej - omawia przemiany w malarstwie i rzeźbie renesansu - omawia osiągnięcia nauki w epoce odrodzenia.		
6. Reformacja i jej skutki	- przyczyny reformacji - wystąpienie Marcina Lutra - reformacja w Niemczech - działalność reformatorów w Szwajcarii - powstanie Kościoła	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>reformacja, luteranizm</i> (wyznanie ewangelicko-augsburskie), <i>kalwinizm</i> (wyznanie ewangelicko-reformowane), <i>anglikanizm</i>	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sprzedaż odpustów, protestanci, wojna chłopska, pokój w Augsburgu, hugenoci</i> - zna daty: protestu zwolenników reformacji na sejmie Rzeszy w Spirze	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nepotyzm, symonia, kondotierstwo, teoria o predestynacji, Akt supremacji</i> - zna daty: sejm Rzeszy w Wormacji (1521 r.), <i>Aktu supremacji</i> (1534 r.),	- zna daty: I wojny szmalkaldzkiej (1546-1547 r.), II wojny szmalkaldzkiej (1552), wojny domowej w Szwajcarii (1529-1531 r.), przyjęcia luteranizmu w Inflantach (1561 r.) - charakteryzuje	- zna daty: sojuszu w Szmalkalden (1531 r.), przyjęcia luteranizmu w Danii i Norwegii (1527 r.) oraz w Szwecji (1544 r.) - ocenia wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł

	<p>anglikańskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - reformacja w innych krajach europejskich - społeczne skutki reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: ogłoszenia 95 tez przez Lutera (1517 r.), początku działalności Kalwina (1536 r.), uznania Henryka VIII za głowę Kościoła w Anglii (1531 r.) - charakteryzuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII - omawia zasady wyznania luterńskiego, kalwińskiego i anglikańskiego. 	<p>(1529 r.), wojny chłopskiej w Niemczech (1525-1526 r.), sejmu w Augsburgu (1555 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Thomasa Münzera, Ulricha Zwingliego - wskazuje na mapie te państwa, w których zwyciężyła reformacja oraz te, w których oficjalnie obowiązywała religia katolicka, ale część społeczeństwa była przychylna reformacji - przedstawia przyczyny reformacji - przedstawia działalność Lutera i charakteryzuje jego poglądy - charakteryzuje ideologię Kalwina i organizację jego Kościoła - omawia cechy 	<p>przyjęcia luteranizmu w Prusach Książęcych (1525 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Johannesesa Tetzla, Fryderyka III Mądrego, Filipa Melanchtona, Albrechta Hohenzollerna - wyjaśnia, z czego wynikała popularność haseł reformacyjnych - przedstawia stosunek różnych grup społecznych w Niemczech do reformacji - omawia poglądy i działalność Zwingliego - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Kościół angielski uniezależnił się od papieża - opisuje proces rozprzestrzeniania 	<p>postacie: Aleksandra VI, Juliusza II, Ulricha von Huttena, Katarzyny Aragońskiej, Marii Tudor, Elżbiety I Wielkiej, Gottharda Kettlera</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia wojny religijne w Niemczech i ich skutki - porównuje najważniejsze wyznania powstałe w czasach reformacji. 	<p>reformacji</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji.
--	---	---	---	---	--	--

			charakterystyczne Kościoła anglikańskiego.	się reformacji w Europie i jego skutki - omawia społeczne i polityczne skutki reformacji.		
7. Kontreformacja i wojny religijne	- Kościół wobec reformacji - reformy soboru trydenckiego i walka z reformacją - powstanie i działalność Towarzystwa Jezusowego - walka władców Francji z hugenotami - rewolucja w Niderlandach	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sobór trydencki</i> , <i>kontreformacja</i> - zna datę soboru trydenckiego (1445-1463 r.) - przedstawia reformy soboru trydenckiego.	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inkwizycja</i> , <i>Indeks ksiąg zakazanych</i> , <i>jezuici</i> , <i>noc św. Bartłomieja</i> , <i>Edykt nantejski</i> - zna daty: ogłoszenia <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i> (1559 r.), zatwierdzenia zakonu jezuitów przez papieża (1540 r.), <i>nocy św. Bartłomieja</i> (1572 r.), <i>Edyktu nantejskiego</i> (1598 r.) - charakteryzuje postacie: Pawła IV, Ignacego Loyoli - omawia i ocenia działalność inkwizycji - charakteryzuje	- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Święte Oficjum</i> - zna datę powołania Świętego Oficjum (1542 r.) - charakteryzuje postacie: Pawła III, Katarzyny Medycejskiej, Henryka IV Burbona, Wilhelma Orańskiego - wskazuje na mapie państwa, w których doszło do walk religijnych - przedstawia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji - opisuje działalność jezuitów - przedstawia przyczyny, przebieg i	- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wojna trzech Henryków</i> - zna daty: wojny domowej między Gwizjuszami a Burbonami (1562-1594 r.), rewolucji w Niderlandach (1566-1648 r.), proklamowania Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów (1588 r.) - charakteryzuje postacie: Hadriana VI, Henryka II, Filipa II - porównuje charakter wojen religijnych prowadzonych w XVI w. we Francji	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gezowie</i> , <i>pacyfikacja gandawska</i> - zna daty: edyktu tolerancyjnego dla hugenotów (1562 r.), koronacji Henryka IV Burbona (1594 r.), pacyfikacji gandawskiej (1576 r.), unii w Utrechcie (1579 r.) - ocenia działalność jezuitów - ocenia metody walki Kościoła z reformacją.

			<p>organizację zakonu jezuitów</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia postanowienia <i>Edyktu nantejskiego</i> i wyjaśnia, czy wprowadzał on całkowitą tolerancję religijną. 	<p>skutki wojen religijnych we Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Niderlandach. 	i w Niderlandach.	
8. Europa Zachodnia w XVI wieku	<ul style="list-style-type: none"> - kryzys monarchii stanowych - imperium Habsburgów - rywalizacja o hegemonię w Europie Zachodniej - wojny włoskie - rywalizacja hiszpańsko-angielska - zmiany w sztuce wojennej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>monarchia absolutna</i> - omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu monarchii stanowych w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Wielka Armada</i> - zna datę klęski Wielkiej Armady (1588 r.) - charakteryzuje postacie: Maksymiliana I Habsburga, Elżbiety I - wyjaśnia przyczyny rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej - charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji hiszpańsko-angielskiej - wyjaśnia, jakie znaczenie dla Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojny włoskie, Sacco di Roma</i> - zna daty: wojen włoskich (1494-1559 r.), układu w Wiedniu (1515 r.), <i>Sacco di Roma</i> (1527 r.) - charakteryzuje postacie: Ferdynanda, Karola V, Filipa II, Karola VIII, Ludwika XII, Franciszka I - wskazuje na mapie kraje wchodzące w skład imperium Habsburgów za panowania cesarza 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: bitwy pod Marignano (1515 r.), bitwy pod Pawią (1525 r.), pokoju w Cateau-Cambrésis (1559 r.) - charakteryzuje postacie: Filipa Pięknego, Karola I - omawia zmiany w sztuce wojennej w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej.

			<p>miało zwycięstwo nad Wielką Armadą.</p>	<p>Karola V - opisuje i ocenia politykę dynastyczną Habsburgów - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen włoskich.</p>		
<p>9. Państwa Europy Wschodniej i Północnej</p>	<p>- ekspansja turecka - walki na Morzu Śródziemnym - państwo moskiewskie - Szwecja w XVI w.</p>	<p>- charakteryzuje postacie: Sulejmana II Wspaniałego, Iwana IV Groźnego - charakteryzuje ekspansję imperium tureckiego w Europie i jej skutki.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Liga Święta</i>, <i>samodzierzawie</i> - zna daty: powstania Ligi Świętej (1571 r.), koronacji Iwana IV Groźnego na cara Wszechrusi (1547 r.) - wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji imperium osmańskiego - przedstawia proces budowania potęgi państwa moskiewskiego - charakteryzuje panowanie Iwana IV Groźnego.</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>opricznina</i>, <i>unia kalmarska</i>, <i>Riksdag</i> - zna daty: bitwy pod Mohaczem (1526 r.), bitwy pod Lepanto (1571 r.) - charakteryzuje postać Ludwika Jagiellończyka - wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji międzynarodowej Węgier miały spory polityczne oraz konflikty religijne - omawia przebieg walk o dominację na Morzu Śródziemnym.</p>	<p>- zna daty: unii kalmarskiej (1397 r.), uniezależnienia się Szwecji (1523 r.) - charakteryzuje postacie: Jana Zápolyi, Iwana III Srogiego, Gustawa I Wazy, Jana III Wazy - omawia proces budowania potęgi państwa szwedzkiego.</p>	<p>- ocenia znaczenie bitwy pod Lepanto - ocenia panowanie Iwana IV Groźnego.</p>

„ZŁOTY WIEK” RZECZYPOSPOLITEJ SZLACHECKIEJ

<p>1. Społeczeństwo i gospodarka w Rzeczypospolitej w XVI wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> - społeczeństwo Rzeczypospolitej - wieloetniczna Rzeczypospolita - gospodarka folwarczno-pańszczyźniana - sytuacja chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. - Gdańsk – główny port Rzeczypospolitej - miasta Rzeczypospolitej - handel lokalny i międzynarodowy - pieniądz w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pańszczyzna, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, trójpolówka</i> - omawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>folwark, monopol dworski, system cechowy, targ miejski, jarmark, myto</i> - opisuje strukturę społeczeństwa Rzeczypospolitej - wyjaśnia, na czym polegała wieloetniczność w Rzeczypospolitej - omawia cechy charakterystyczne stanów społecznych w Polsce - wyjaśnia, jakie było znaczenie gospodarcze pańszczyzny - omawia rolę gospodarczą miast w Rzeczypospolitej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ludzie luźni, kahał, monopol propinacyjny</i> - wskazuje na mapie zasięg występowania grup narodowościowych w Rzeczypospolitej, znaczące szlaki handlowe - charakteryzuje grupy narodowościowe zamieszkujące państwo polsko-litewskie - wyjaśnia, dlaczego Żydzi byli uznawani za odrębny stan społeczny - omawia sytuację ekonomiczną oraz pozycję społeczną chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. - charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia korzyści, jakie przynosiła szlachcie gospodarka folwarczno-pańszczyźniana - przedstawia uwarunkowania rozwoju handlu w Rzeczypospolitej - wskazuje podobieństwa i różnice między gospodarką Rzeczypospolitej a gospodarką Europy Zachodniej. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia sytuację ekonomiczną oraz pozycję społeczną chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. - ocenia rolę gospodarczą miast w Rzeczypospolitej.
---	---	---	---	---	--	---

				przyczyny słabości miast Rzeczypospolitej - omawia politykę pieniężną w Rzeczypospolitej.		
2. Rozwój demokracji szlacheckiej	- pozycja prawna szlachty w Rzeczypospolitej - liczebność i zróżnicowanie szlachty - polski parlamentaryzm; sejmiki i sejm walny - narodziny ruchu egzekucyjnego - egzekucja praw i dóbr	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demokracja szlachecka, sejm, izba poselska, senat, konstytucja Nihil novi</i> - zna datę konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.) - charakteryzuje postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta - przedstawia cechy charakterystyczne parlamentaryzmu polskiego.	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nietykalność osobista, przywiązanie do ziemi, magnateria, szlachta średnia, szlachta drobna, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, sejmik, sejm walny, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> - zna daty: przywileju jedlnieńsko-krakowskiego (1430 r.), zwołania pierwszego sejm walnego (1493 r.), sejm egzekucyjnego (1562 r.) - charakteryzuje	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>prawo ziemskie, królewszczyzny, możnowładztwo, ustawa o inkompatibiliach, koronacja vivente rege, wojna kokosza, egzekucja praw i dóbr, lustracja</i> - zna daty: statutu piotrkowskiego (1496 r.), przywileju Zygmunta Starego (1518 r.), przywileju mielnickiego (1501 r.), sejm piotrkowskiego (1504 r.), I koronacji <i>vivente rege</i> (1529 r.), wojny kokoszej (1537 r.) - charakteryzuje	- wyjaśnia okoliczności i przejawy konfliktu między magnaterią a szlachtą - charakteryzuje i porównuje pozycję polityczną magnaterii i szlachty średniej w I poł. XVI w.	- ocenia prawną pozycję szlachty w Rzeczypospolitej - ocenia rolę i znaczenie króla w systemie demokracji szlacheckiej.

			<p>postacie: Aleksandra Jagiellończyka, Jana Olbrachta</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zróżnicowanie statusu społecznego szlachty - omawia rolę i znaczenie sejmików szlacheckich - przedstawia postulaty ruchu egzekucyjnego oraz ich realizację. 	<p>postacie: Bony Sforzy, Barbary Radziwiłłówny</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje pozycję króla i szlachty w Rzeczypospolitej - wyjaśnia przyczyny i przejawy konfliktu między szlachtą a królem - omawia narodziny ruchu egzekucyjnego - przedstawia główne założenia ideologii szlacheckiej w XVI w. 		
3. Kultura i sztuka renesansu w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - humanizm w Polsce - rozwój nauk ścisłych i medycznych - geografia i historiografia polska - myśl społeczna i polityczna - literatura polskiego renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>attyka, arkady, arrasy</i> - charakteryzuje postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika, - charakteryzuje dorobek polskiej literatury renesansowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>genealogia, heraldyka</i> - charakteryzuje postacie: Łukasza Górnickiego, Marcina Kromera, Macieja z Miechowa, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sztuka epistolarna, polichromia</i> - charakteryzuje postacie: Filippa Buonaccorsi (Kallimacha), Sebastiana Klonowica, Szymona Szymonowica, Franciszka Florentczyka, 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Bernarda Wapowskiego, Mikołaja Sienickiego, Biernata z Lublina, Santiogo Gucci - charakteryzuje polskie osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych i medycznych - przedstawia dorobek polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Ludwika Decjusza, Andrzeja Krzyckiego, Jana Dantyszka, Klemensa Janickiego, Józefa Strusia, Wojciecha Oczko, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Reinholda Heidensteina, Wawrzyńca

	- architektura i sztuka renesansowa w Polsce		Jana Zamojskiego - przedstawia mecenat artystyczny w Polsce - wymienia czynniki, które wpłynęły na rozwój polskiej literatury w czasach odrodzenia - omawia myśl społeczną i polityczną polskiego odrodzenia - wyjaśnia, jaką rolę słowo drukowane odgrywało w życiu publicznym w Rzeczypospolitej w XVI w. - przedstawia osiągnięcia sztuki i architektury renesansu w Polsce.	Bartolomea Berrecciego, Bernarda Morando - omawia działalność zwolenników idei humanizmu w Polsce - wyjaśnia rolę Krakowa i dworu królewskiego w upowszechnianiu idei humanizmu i renesansu - wskazuje związki między polską i europejską architekturą renesansową - porównuje poglądy społeczno-polityczne Andrzeja Frycza Modrzewskiego i Stanisława Orzechowskiego.	geografii i historiografii epoki renesansu - wyjaśnia, w jaki sposób Zamość realizował założenia miasta idealnego.	Goślickiego, Jana Michałowicza z Urzędowa, Stanisława Samostrzelnika - porównuje i ocenia myśl polityczno-społeczną renesansu polskiego i europejskiego.
4. Panowanie ostatnich Jagiellonów	- wojny z państwem moskiewskim - stosunki z Habsburgami i	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hołd pruski, sekularyzacja</i> - zna daty: pokoju krakowskiego i hołdu	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zjazd w Wiedniu, flota kaperska</i> - zna daty: zjazdu w	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>I wojna północna, dominium Maris Baltici, Komisja Morska</i>	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hospodar, obrona potoczna, Statuty Karnkowskiego</i>	- zna daty: rozejmu moskiewskiego (1503 r.), pokoju wieczystego z Turcją

	<p>polityka węgierska</p> <ul style="list-style-type: none"> - polityka dynastyczna ostatnich Jagiellonów - wojny o Mołdawię i stosunki z państwem tureckim - zakończenie problemu krzyżackiego - hołd pruski i jego ocena - walka o wpływy nad Bałtykiem i Inflanty - przyłączenie Mazowsza do Korony 	<p>pruskiego (1525 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Iwana IV Groźnego, Zygmunta Augusta - omawia postanowienia pokoju krakowskiego. 	<p>Wiedniu (1515 r.), bitwy pod Mohaczem (1526 r.), wojny z zakonem krzyżackim (1519-1521 r.), I wojny północnej (1563-1570 r.), hołdu lennego Gottharda Kettlera (1561 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Maksymiliana I, Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Gottharda Kettlera - omawia politykę dynastyczną ostatnich Jagiellonów - charakteryzuje ostatnią wojnę polsko-krzyżacką - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki walki o wpływy nad 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: bitwy pod Orszą (1514 r.), powstania Komisji Morskiej (1568 r.), pokoju w Szczecinie (1570 r.), przeniesienia praw do lenna w Prusach na Hohenzollernów z Brandenburgii (1563 r.) - charakteryzuje postacie: Ferdynanda Habsburga, Jana Tarnowskiego - wskazuje na mapie ziemie przyłączone i utracone przez Polskę i Litwę w latach 1492-1572, podział Inflant w 1561 r. - omawia przyczyny, przebieg i skutki walk z Wielkim Księstwem Moskiewskim - przedstawia przyczyny, przebieg i 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: wyprawy na Mołdawię (1497 r.), bitwy pod Obertynem (1530 r.), <i>Statutów Karnkowskiego</i> (1570 r.) - charakteryzuje postacie: Iwana III Srogiego, Jana Zápolyi, Stefana Wielkiego - omawia stosunki polsko-tureckie w XVI w. - przedstawia okoliczności przyłączenia Mazowsza do Korony - wyjaśnia, dlaczego ostatni Jagiellonowie nie podjęli działań na rzecz odzyskania Śląska. 	<p>(1533 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia, czy korzystnym dla Polski sposobem rozwiązania konfliktu z Krzyżakami były sekularyzacja zakonu i utworzenie świeckiego państwa pruskiego.
--	--	---	--	--	---	---

			Bałtykiem i Inflanty.	skutki wojen o Mołdawię – charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie i ich wpływ na losy Węgier – omawia politykę morską Zygmunta Augusta i jej skutki.		
5. Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej	– początki reformacji w Polsce – bracia polscy i bracia czescy – próby zjednoczenia protestantów i walka o tolerancję – kontrreformacja w Polsce – Kościół prawosławny i unia brzeska	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>arianie (bracia polscy), konfederacja warszawska</i> – zna datę konfederacji warszawskiej (1573 r.) – wymienia wyznania protestanckie, które rozwinęły się na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w. – przedstawia postanowienia aktu konfederacji warszawskiej.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zbór, pacyfizm, bracia czescy, ugoda sandomierska, wolność religijna, unia brzeska, Kościół unicki (grekokatolicki)</i> – zna daty: ugody sandomierskiej (1570 r.), unii brzeskiej (1596 r.) – charakteryzuje postacie: Piotra Skargi, Jakuba Wujka – wskazuje na mapie tereny, na których dominowali wyznawcy	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>antytrynitaryzm, Kościół narodowy, dysydenci, dyzunicy</i> – zna daty: rozłamu wśród polskich kalwinistów (1562–1565 r.), sprowadzenia jezuitów do Polski (1564 r.), powołania Akademii Wileńskiej (1569 r.) – charakteryzuje postacie: Fausta Socyna, Jana Łaskiego, Stanisława Hozjusza – wyjaśnia, na czym	– charakteryzuje postać Piotra z Goniądza – wyjaśnia, dlaczego XVI-wieczna Rzeczpospolita jest nazywana krajem tolerancji wyznaniowej.	– przedstawia i ocenia proces kształtowania się tolerancji wyznaniowej w Polsce.

			<p>prawosławia, luteranie, kalwini, arianie i grekokatolicy</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia zasięg reformacji na ziemiach Rzeczypospolitej - omawia próby zjednoczenia protestantów polskich - omawia działalność jezuitów w Polsce - charakteryzuje przyczyny i konsekwencje zawarcia unii brzeskiej. 	<p>polegała popularność haseł reformacyjnych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności powstania braci polskich - charakteryzuje poglądy i działalność braci polskich - charakteryzuje realizację postanowień soboru trydenckiego w Polsce - wyjaśnia, dlaczego kalwinizm zyskał popularność wśród szlachty. 		
6. Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> - unia polsko-litewska w XV w. - dwa państwa i jeden władca - przemiany na Litwie przed unią lubelską - unia lubelska i jej znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inkorporacja, unia lubelska, Rzeczpospolita Obojga Narodów</i> - zna datę unii lubelskiej (1569 r.) - charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>unia realna, bojarzy, polonizacja</i> - zna datę sejmu lubelskiego (1568-1569 r.) - charakteryzuje postacie: Kazimierza 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>unia krakowsko-wileńska, unia mielnicka</i> - zna daty: objęcia tronu Polski i Litwy przez Kazimierza Jagiellończyka (1446 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>II statut litewski</i> - zna daty: rozdzielenia władzy w Polsce i na Litwie (1492 r.), II statutu litewskiego (1566 r.), zniesienia autonomii 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: utworzenia odrębnego systemu sądownictwa na Litwie (1564 r.), powołania sejmików ziemskich na Litwie (1566 r.) - ocenia, czy po

	<p>– Rzeczpospolita Obojga Narodów</p> <p>– cechy charakterystyczne</p> <p>– Prusy Królewskie w XVI w.</p>	<p>postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta</p> <p>– wskazuje na mapie terytoria Litwy i Korony po unii lubelskiej</p> <p>– przedstawia postanowienia unii lubelskiej.</p>	<p>Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Aleksandra</p> <p>– wskazuje na mapie ziem wcielone do Korony na sejmie lubelskim</p> <p>– omawia przyczyny dążeń do zacieśnienia unii między Polską i Litwą</p> <p>– opisuje przebieg sejmu lubelskiego</p> <p>– przedstawia różnice między unią personalną a realną.</p>	<p>r.), unii krakowsko-wileńskiej (1499 r.), unii mielnickiej (1501 r.)</p> <p>– charakteryzuje postacie: Mikołaja Radziwiłła Czarnego, Mikołaja Radziwiłła Rudego</p> <p>– omawia losy unii polsko-litewskiej w XV i XVI w.</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikała silna pozycja polityczna rodów możnowładczych w Wielkim Księstwie Litewskim</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego przez długi czas Jagiellonowie byli przeciwnikami ścisłego połączenia Polski i Litwy.</p>	<p>Prus Królewskich (1569 r.)</p> <p>– omawia i ocenia rządy Zygmunta Augusta na Litwie</p> <p>– charakteryzuje przemiany ustrojowe na Litwie</p> <p>– omawia konsekwencje zmian wprowadzonych w Prusach Królewskich w II poł. XVI w.</p>	<p>przyłączeniu tych ziem do Korony pomiędzy obiema częściami Rzeczypospolitej panowała równowaga terytorialna, czy też jedna z nich przeważała</p> <p>– ocenia konsekwencje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe unii lubelskiej.</p>
7. Pierwsi władcy elekcyjni	<p>– pierwsze bezkrólewie</p> <p>– pierwsza wolna elekcja; Artykuły</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bezkrólewie, elekcja viritim, Artykuły henrykowskie</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konfederacja, interrex, sejm konwokacyjny, pacta</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konfederacja kapturowa, sąd kapturowy, Trybunał</i></p>	<p>– zna daty: zniesienia <i>Statutów Karnkowskiego</i> (1585 r.), zajęcia Połocka (1579 r.),</p>	<p>– charakteryzuje postacie: Maksymiliana II Habsburga, Fiodora</p> <p>– ocenia politykę</p>

	<p><i>henrykowskie i pacta conventa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - krótkie rządy Henryka Walezego i drugie bezkrólewie - początki rządów Stefana Batorego - wojna z Gdańskiem - wojna z Moskwą - konflikt Stefana Batorego ze szlachtą 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: I wolnej elekcji (1573 r.) - charakteryzuje postacie: Henryka Walezego, Stefana Batorego - przedstawia zasady ustrojowe określone w <i>Artykułach henrykowskich</i>. 	<p><i>conventa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: sejm konwokacyjnego (1573 r.), wojny z Rosją (1577-1582 r.) - charakteryzuje postać Jana Zamojskiego - wymienia i charakteryzuje instytucje powołane w wyniku kompromisu zawartego między szlachtą i magnaterią po śmierci Zygmunta Augusta - wyjaśnia, w jakich celach w dawnej Polsce zawiązywano konfederacje - omawia przebieg pierwszej wolnej elekcji - wymienia różnice między <i>Artykułami henrykowskimi</i> a <i>pacta conventa</i> - charakteryzuje politykę wewnętrzną 	<p><i>Koronny, piechota wybraniecka, rozejm w Jamie Zapolskim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: śmierci Zygmunta Augusta (1572 r.), ucieczki Henryka Walezego do Francji (1574 r.), elekcji Stefana Batorego (1575 r.), wojny Batorego z Gdańskiem (1576-1577 r.), reformy sądownictwa (1578 r.), rozejmu w Jamie Zapolskim (1582 r.) - charakteryzuje postacie: Jakuba Uchańskiego, Anny Jagiellonki - wskazuje na mapie postanowienia terytorialne rozejmu w Jamie Zapolskim - omawia sytuację w Rzeczypospolitej po śmierci ostatniego Jagiellona - charakteryzuje spór między szlachtą 	<p>zdobycia Wielkich Łuków (1580 r.), zajęcia Pskowa (1581 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Mikołaja Sienickiego, Jana Firleja, Ernesta Habsburga, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazy, Samuela Zborowskiego - wskazuje na mapie zasięg zdobyczy terytorialnych państwa moskiewskiego w Inflantach do 1577 r. - omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej po ucieczce Henryka Walezego - ocenia rolę Jana Zamojskiego w czasach rządów dwóch pierwszych królów elekcyjnych - omawia przyczyny konfliktu Stefana 	<p>zagraniczną i wewnętrzną Stefana Batorego.</p>
--	--	--	---	--	--	---

			Stefana Batorego – opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojny z Rosją.	i magnaterią w okresie pierwszego bezkrólewia – charakteryzuje rolę Jana Zamojskiego w czasach rządów dwóch pierwszych królów elekcyjnych.	Batorego ze szlachtą.	
EUROPA W XVII WIEKU						
1. Angielska wojna domowa	– przemiany społeczne i konflikty religijne w Anglii – spór króla z parlamentem – początek rewolucji angielskiej – wojna domowa i powstanie republiki – protektorat Olivera Cromwella – od restauracji do monarchii parlamentarnej	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chwalebna (sławetna) rewolucja, monarchia parlamentarna</i> – zna daty: wojny domowej (1642–1649 r.), chwalebnej rewolucji (1688 r.) – charakteryzuje postać Olivera Cromwella – omawia przyczyny i skutki wojny domowej – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do restauracji	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nowa szlachta (gentry), Armia Nowego Wzoru, lord protektor, Akt nawigacyjny, Habeas Corpus Act, Ustawa o prawach</i> – zna daty: powstania Armii Nowego Wzoru (1645 r.), ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.), przyjęcia przez Cromwella tytułu lorda protektora (1653 r.), <i>Aktu nawigacyjnego</i> (1651 r.), <i>Habeas Corpus Act</i> (1679 r.),	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>purytanizm, Petycja o prawo, Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielka remonstracja, independenci, Parlament Kadłubowy, torysi, wigowie, Akt o następstwie tronu</i> – zna daty: Petycji o prawo (1628 r.), <i>Wielkiej remonstracji</i> (1641 r.), bitwy pod Naseby (1645 r.), ścięcia Karola I (1649 r.), restauracji Stuartów (1660 r.),	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>jedenastoletnia tyrania, lewellerzy, diggerzy, Akt tolerancyjny</i> – zna daty: zwołania Krótkiego Parlamentu (1640 r.), obrad Długiego Parlamentu (1640–1653 r.), powołania Parlamentu Kadłubowego (1648 r.), <i>Aktu tolerancyjnego</i> (1689 r.) – charakteryzuje postacie: Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II	– zna datę rozwiązania parlamentu przez Karola I Stuarta (1629 r.) – charakteryzuje i ocenia rolę Olivera Cromwella podczas rewolucji – omawia i ocenia polityczne skutki chwalebnej rewolucji.

		monarchii Stuartów.	<p><i>Ustawy o prawach (1689 r.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Wilhelma III Orańskiego - wskazuje na kraje, które weszły w skład republiki rządzonej przez Cromwella - omawia wpływ przemian gospodarczych na zmiany w społeczeństwie angielskim w XVI w. - przedstawia przyczyny i skutki sporu królów angielskich z parlamentem - wyjaśnia, jaką rolę w rewolucji angielskiej odegrała Armia Nowego Wzoru - omawia rządy Cromwella w okresie jego protektoratu. 	<p><i>Aktu o następstwie tronu (1701 r.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Karola I Stuarta - wskazuje na mapie rejony Anglii zdominowane przez zwolenników króla oraz zwolenników Parlamentu - charakteryzuje gospodarczą rolę nowej szlachty - omawia podziały religijne w społeczeństwie angielskim - wymienia ugrupowania polityczne mające wpływ na przebieg rewolucji angielskiej - wyjaśnia, w jakich okolicznościach stracono Karola I - omawia konflikt między Karolem II a parlamentem 	<p>Stuarta, Marii Stuart</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia ograniczenia w rozwoju gospodarczym Anglii w XVI w. - charakteryzuje relacje między Karolem I a parlamentem angielskim. 	
--	--	---------------------	--	--	---	--

				- wyjaśnia wpływ <i>Habeas Corpus Act</i> i <i>Ustawy o prawach</i> na ustroj polityczny Anglii.		
2. Wojna trzydziestoletnia	- Rzesza Niemiecka na początku XVII w. - defenestracja praska - początek wojny trzydziestoletniej - działania wojenne w latach 1624-1635 - wojna europejska - francuski okres wojny trzydziestoletniej - armie okresu wojny trzydziestoletniej - pokój westfalski i skutki wojny	- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wojna trzydziestoletnia</i> - zna daty wojny trzydziestoletniej (1618-1648 r.) - przedstawia przyczyny polityczne i religijne wojny trzydziestoletniej - wyjaśnia, czy wojna trzydziestoletnia powinna być traktowana jako konflikt niemiecki, czy ogólnoeuropejski.	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Unia Protestancka, Liga Katolicka, druga defenestracja praska, pokój westfalski</i> - zna daty: powstania Unii Protestanckiej (1608 r.), utworzenia Ligi Katolickiej (1609 r.), II defenestracji praskiej (1618 r.), pokoju westfalskiego (1648 r.) - wskazuje na mapie najważniejsze państwa protestanckie i katolickie uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej - omawia sytuację	- zna daty: okresu czesko-palatynackiego (1618-1624), okresu duńskiego (1624-1629 r.), okresu szwedzkiego (1630-1635 r.), okresu francuskiego (1635-1648 r.) - charakteryzuje postacie: Ferdynanda II, Fryderyka V Wittelsbacha, Christiana IV, Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa - wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po pokoju westfalskim - charakteryzuje sytuację	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>list majestatyczny, edykt restytucyjny</i> - zna daty: listu majestatycznego (1609 r.), bitwy pod Białą Górą (1620 r.), edyktu restytucyjnego (1629 r.), bitwy pod Lützen (1632 r.) - charakteryzuje postacie: Fryderyka IV, Fryderyka V, Maksymiliana I, Rudolfa II, Macieja I - opisuje cechy charakterystyczne armii okresu wojny trzydziestoletniej.	- zna daty: pokoju w Nikolsburgu (1622 r.), bitwy pod Dessau (1626 r.), pokoju w Lubece (1629 r.), pokoju w Pradze (1635 r.), bitwy pod Rocroi (1643 r.), bitwy pod Lens (1648 r.) - charakteryzuje postacie: Ernsta von Mansfelda, Johana von Tilly'ego - ocenia skutki polityczne, gospodarcze, społeczne i religijne wojny trzydziestoletniej.

			<p>wyznaniową w Rzeszy Niemieckiej i jej wpływ na sytuację Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia okoliczności i skutki II defenestracji praskiej - podaje przyczyny włączania się kolejnych państw do konfliktu w Rzeszy - omawia postanowienia pokoju westfalskiego. 	<p>wyznaniową w Królestwie Czeskim</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia etapy w przebiegu wojny trzydziestoletniej i charakteryzuje je - przedstawia przyczyny wybuchu powstania czeskiego i jego klęski. 		
3. Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> - Ludwik XIII i kardynał Richelieu - rządy kardynała Mazarina - władza absolutna Ludwika XIV - gospodarka podporządkowana państwu - polityka zagraniczna 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>racja stanu</i>, <i>merkantylizm</i> - zna daty: początku rządów osobistych Ludwika XIV (1661 r.) - charakteryzuje postacie: Armanda de Richelieu, Ludwika XIV - omawia cechy charakterystyczne monarchii absolutnej Ludwika 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>intendent</i>, <i>szlachta urzędnicza</i>, <i>fronda</i>, <i>Wysoka Rada</i>, <i>kolbertyzm</i> - zna daty: frondy parlamentarnej (1648-1649 r.), frondy książąt (1649-1653 r.), zniesienia <i>Edyktu nantejskiego</i> (1685 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna dewolucyjna</i>, <i>pokój w Akwizgranie</i>, <i>polityka réunionów</i>, - zna daty: wojny dewolucyjnej (1667-1668 r.), pokoju w Akwizgranie (1668 r.), wojny francusko-holenderskiej (1672-1679 r.), wojny Francji z Ligą Augsburską (1686- 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>edykt łaski</i>, <i>pokój pirenejski</i>, <i>Liga Augsburska</i>, <i>pokój w Rijswijk</i> - zna daty: edyktu łaski (1629 r.), pokoju pirenejskiego (1659 r.) - charakteryzuje postacie: Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia i ocenia rolę kardynałów de Richelieu oraz Mazarina w dziejach Francji - ocenia panowanie Ludwika XIV.

	Ludwika XIV - armia Ludwika XIV	XIV.	- charakteryzuje postacie: Ludwika XIII, Jules'a Mazarina, Jeana Baptisty Colberta - wyjaśnia, na czym polegała centralizacja władzy za rządów Ludwika XIII - przedstawia przyczyny i skutki frondy - charakteryzuje reformy ustrojowe Ludwika XIV - omawia reformy gospodarcze w XVII-wiecznej Francji - opisuje proces kształtowania się władzy absolutnej we Francji.	1697 r.), pokoju w Rijswijk (1697 r.) - charakteryzuje postacie: Henryka IV Burbona, Kondeusza - wskazuje na mapie zasięg ekspansji Francji za rządów Ludwika XIV - omawia rządy Ludwika XIII i kardynała Richelieu - omawia rządy kardynała Mazarina - wymienia grupy społeczne we Francji zainteresowane wprowadzeniem absolutyzmu i jemu przeciwne oraz charakteryzuje przyczyny takich postaw - omawia stosunki Francji z sąsiadami.	- charakteryzuje rządy Henryka IV Burbona - charakteryzuje i ocenia politykę zagraniczną Ludwika XIV - przedstawia innowacje w armii francuskiej i ich wpływ na sukcesy militarne Ludwika XIV.	
4. Zmiany polityczne w Europie w XVII wieku	- upadek potęgi Hiszpanii - polityka obronna Holandii; wojny	- zna datę bitwy pod Wiedniem (1683 r.) - charakteryzuje postać Jana III Sobieskiego	- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Święta Liga</i> - zna daty: unii personalnej Brandenburgii i Prus	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>moryskowie, junkrzy, Święta Liga</i> - zna daty: zajęcia	- zna daty: wojen angielsko-holenderskich (1652-1654 r., 1665 r., 1672-1674 r.),	- zna daty: powstań w Katalonii i Portugalii (1640 r.), uznania przez Hiszpanię

	<p>angielsko-holenderskie</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost znaczenia Brandenburgii - potęga i ekspansja Szwecji - Węgry i ekspansja turecka w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje przyczyny i skutki rywalizacji Holandii z Francją i Anglią. 	<p>Książęcych (1618 r.), zawarcia Świętej Ligi (1684 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Zygmunta III Wazy, Kara Mustafy - wskazuje na mapie obszary utracone przez Turcję w wyniku pokoju w Karłowicach - przedstawia okoliczności, w jakich Brandenburgia przejęła pruski tron książęcy - charakteryzuje politykę wewnętrzną Fryderyka Wilhelma - omawia wpływ relacji habsbursko-wiedeńskich na konflikt z Turcją - przedstawia antyturecką działalność Świętej Ligi. 	<p>przez Brandenburgię Pomorza Zachodniego (1648 r.), traktatów welawsko-bydgoskich (1657 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Fryderyka Wilhelma, Karola IX Sudermańskiego, Karola X Gustawa, Gustawa II Adolfa - wskazuje na mapie zasięg szwedzkiej ekspansji terytorialnej w Europie - przedstawia przyczyny gospodarcze i polityczne upadku potęgi Hiszpanii w XVII w. - wyjaśnia przyczyny wypędzenia morysków - wyjaśnia, dlaczego zmagania między Anglią i Holandią były prowadzone 	<p>antyhabsburskiego powstania na Węgrzech (1682 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Wilhelma III Orańskiego, Karol XI, Karola Lotaryńskiego - przedstawia okoliczności odzyskania niepodległości przez Portugalię - omawia wpływ rywalizacji o rynki europejskie i światowe na politykę międzynarodową - opisuje politykę kolonialną Fryderyka Wilhelma - charakteryzuje proces budowania imperium szwedzkiego. 	<p>niepodległości Portugalii (1668 r.), bitwy pod Linköping (1598 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Filipa III, Filipa IV, Gaspara de Guzman, Jana IV Braganzy, Krystyny Wazy, Axela Oxenstierny, Jerzego II Rakoczego, Imre Thököly'ego - ocenia sytuację polityczną na wschodzie Europy w XVII w. - ocenia zmiany na arenie międzynarodowej, do których doszło w XVII w.
--	---	---	--	---	---	---

				<p>jedynie w koloniach i na morzach</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia ekspansję terytorialną Prus w XVII w. - przedstawia etapy ekspansji szwedzkiej w basenie Morza Bałtyckiego. 		
5. Kultura baroku	<ul style="list-style-type: none"> - od renesansu do baroku - sztuka i architektura baroku - malarstwo barokowe - nauka i filozofia epoki baroku - teatr, literatura i muzyka 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>barok</i>, <i>realizm</i> - zna czas trwania baroku (k. XVI – poł. XVIII w.) - charakteryzuje postacie: Galileusza, Isaaca Newtona, Kartezjusza, Moliere, Jana Sebastiana Bacha - wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>barok dworski</i>, <i>racjonalizm</i>, <i>empiryzm</i>, <i>klasycyzm</i>, <i>rokoko</i>, <i>opera</i> - charakteryzuje postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Caravaggia, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijna, Francisa Bacona - wyjaśnia interpretację terminu <i>barok</i> - przedstawia wpływ kontrreformacji na 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>manieryzm</i>, <i>libertynizm</i>, <i>jansenizm</i>, <i>teatr ludowy</i>, <i>powieść łotrzykowska</i> - charakteryzuje postacie: El Greca, Diega Velázquez, Johannes Keplera, Blaise’a Pascala, Antonia Vivaldiego - wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy architekturą renesansową a barokową - wyjaśnia, z czego wynikała specyfika 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę założenia Royal Society w Londynie (1660 r.) - charakteryzuje postacie: Francesca Borrominiego, Antoona van Dycka, Jana Brueghel młodszego, Jeana Baptisty Racine’a, Jeana de La Fontaine’a, Miguela de Cervantesa, Georga Friedricha Haendla - wyjaśnia, dlaczego wielu malarzy epoki baroku określano mianem „mistrzów światła i cienia” - omawia różnice 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: św. Jana od Krzyża, św. Teresy z Ávila, Kornela Jansena, Lopego de Vegi, Pierre’a Corneille’a, Claudia Monteverdiego - ocenia, które rozwiązania w architekturze barokowej mogły robić szczególne wrażenie na wiernych.

			<p>narodziny epoki baroku</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia cechy charakterystyczne architektury baroku - wymienia przykłady rezydencji królewskich i cesarskich epoki baroku - omawia osiągnięcia naukowe epoki baroku - wymienia największych twórców epoki baroku oraz ich najwybitniejsze dzieła. 	<p>baroku mieszczańsko-protestanckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ manieryzmu na narodziny epoki baroku - przedstawia cechy charakterystyczne barokowego malarstwa - przedstawia kierunki i nurty filozoficzne epoki baroku - przedstawia cechy charakterystyczne literatury baroku - omawia tematykę podejmowaną przez artystów w utworach barokowych. 	<p>między rokkiem a barokiem</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia związki między ideologią absolutyzmu a sztuką i architekturą baroku - omawia wpływ baroku na zmiany w teatrze i muzyce. 	
WOJNY I KRYZYS RZECZYPOSPOLITEJ W XVII WIEKU						
1. Początki rządów Zygmunta III Wazy	- podwójna elekcja - Zygmunt III Waza na tronie polskim - król i hetman -	- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>husaria</i> - zna daty: bitwy pod Kircholmem (1605 r.), bitwy pod Oliwą (1627 r.)	- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>rokosz</i> - zna daty: wojny polsko-szwedzkiej (1600-1611 r.), wojny polsko-	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>popularyści, sejm inkwizycyjny, regaliści, rozejm w Starym Targu</i>	- zna daty: bitwy pod Byczyną (1588 r.), przejęcia tronu Szwecji przez Zygmunta III Wazę (1592 r.),	- zna daty: bitwy pod Linköping (1598 r.), detronizacji Zygmunta III Wazy przez szwedzki Riksdag (1599 r.)

	<p>relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim</p> <ul style="list-style-type: none"> - walka o szwedzki tron i wojna ze Szwecją - rokosz Zebrzydowskiego o - wojna w Inflantach i Prusach 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława IV Wazy - omawia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. 	<p>szwedzkiej (1617-1622 r.), wojny polsko-szwedzkiej (1625-1629 r.), bitwy pod Trzycianą (1629 r.), rozejmu w Starym Targu (1629 r.), rozejmu w Sztumskiej Wsi (1635 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza - wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą na rzecz Szwecji - omawia przebieg wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. - omawia rolę husarii w prowadzeniu działań wojennych. 	<p>(Altmarku), rozejm w Sztumskiej Wsi</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: elekcji Zygmunta III Wazy (1587 r.), sejmu inkwizycyjnego (1592 r.), bitwy pod Białym Kamieniem (1604 r.), rokoszu Zebrzydowskiego (1606-1608 r.) - charakteryzuje postacie: Maksymiliana Habsburga, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa II Adolfa - omawia okoliczności elekcji Zygmunta III Wazy na tron Rzeczypospolitej - opisuje relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim - charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego 	<p>inkorporacji szwedzkiej Estonii do Rzeczypospolitej (1600 r.), bitwy pod Guzowem (1607 r.), bitwy pod Gniewem (1626), bitwy pod Tczewem i Hamersztynem (1627 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Ernesta Habsburga, Karola IX Sudermańskiego, Arendta Dickmanna - przedstawia rywalizację Zygmunta III Wazy z Maksymilianem Habsburgiem - przedstawia etapy walki Zygmunta III Wazy o tron Szwecji i jej skutki. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim - ocenia skutki rokoszu Zebrzydowskiego dla pozycji władcy i stabilizacji państwowości polskiej.
--	--	--	--	--	--	--

				- przedstawia plany Zygmunta III dotyczące wzmocnienia władzy królewskiej.		
2. Walka o koronę carów	- kryzys państwa rosyjskiego w II połowie XVI i na początku XVII w. - dymitriady i ich skutki - początek wojny z Moskwą i walki o koronę carów - wojna smoleńska	- wyjaśnia znaczenie terminu: <i>dymitriady</i> - zna datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.) - charakteryzuje postać Władysława IV Wazy - omawia przyczyny i skutki wojen z Moskwą.	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozejm w Dywilinie, pokój w Polanowie</i> - zna daty: I dymitriady (1604-1605 r.), wyprawy Dymitra II Samozwańca (1607-1610 r.), wojny polsko-rosyjskiej (1609-1618 r.), wybrania Michała Romanowa na cara Rosji (1613 r.), rozejmu w Dywilinie (1618 r.), wojny smoleńskiej (1632-1634 r.), pokoju w Polanowie (1634 r.) - charakteryzuje postacie: Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jana Karola	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Smuta, lisowczycy</i> - zna daty: Wielkiej Smuty (1598-1613 r.), powstania Wasyla Szujskiego (1606 r.), zdobycia Moskwy przez Polaków (1610 r.), rządów polskich na Kremlu (1610-1612 r.), oblężenia Smoleńska (1633-1634 r.) - charakteryzuje postacie: Dymitra I Samozwańca, Dymitra II Samozwańca, Borysa Godunowa, Wasyla Szujskiego, Aleksandra Józefa Lisowskiego - omawia przyczyny, przejawy i skutki	- zna datę antypolskiego powstania Minina i Pożarskiego (1611 r.) - charakteryzuje postacie: Fiodora, Jerzego Mniszcha, Kuźmy Minina, Dymitra Pożarskiego - wyjaśnia, dlaczego polscy magnaci zdecydowali się poprzeć roszczenia kolejnych Dymitrów Samozwańców do tronu moskiewskiego - wyjaśnia, jaką rolę w zmaganiach z Rosją odegrali lisowczycy.	- zna datę rosyjsko-szwedzkiego traktatu w Stołbowie (1617 r.) - charakteryzuje postać Michała Szeina - ocenia polityczne skutki wojen z Moskwą.

			<p>Chodkiewicza</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie ziemie, jakie zdobyła Rzeczpospolita w wyniku rozejmu w Dywilinie i pokoju w Polanowie - omawia przebieg wojen Rzeczypospolitej z Moskwą. 	<p>kryzysu wewnętrznego w państwie moskiewskim</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje rządy Dymitra I Samozwańca i ich skutki - charakteryzuje polskie rządy na Kremlu i reakcję Rosjan - wyjaśnia, dlaczego Władysław Waza nie objął władzy w Rosji. 		
<p>3. Kozaczyzna i konflikty z Turcją</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Turcja i księstwa naddunajskie - najazdy tatarskie na Rzeczpospolitą - ich skutki - polskie wyprawy na Mołdawię - narodziny Kozaczyzny - rejestr i pierwsze powstania 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: bitwy pod Cecorą (1620 r.), bitwy pod Chocimiem (1621 r.) - omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją (1620-1621 r.). 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kozaczyzna, Dzikie Pola (Zaporoże, Niż), ataman, pokój w Chocimiu</i> - zna daty: pokoju w Chocimiu (1621 r.) - charakteryzuje postacie: Jana Zamojskiego, Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza - wskazuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pokój hetmański, Sicz, tabor, rejestr, czambuł</i> - zna daty: wyprawy Jana Zamojskiego na Mołdawię (1595 r.) - charakteryzuje postacie: Piotra Konaszewicza-Sahajdacznego, Stanisława Koniępczolskiego - omawia przyczyny, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kondominium, traktat w Buszy</i> - zna daty: układu w Chocimiu (1612 r.), traktatu w Buszy (1617 r.), powstania Kosińskiego (1591-1593 r.), powstania Nalewajki (1595-1596 r.) - charakteryzuje postacie: Jeremiego Mohyły, Szymona 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: bitwy pod Bukowem (1600), bitew pod Sasowym Rogiem (1612 r., 1633 r.) - charakteryzuje postacie: Michała Walecznego, Samuela Koreckiego, Michała Wiśniowieckiego - ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków.

	<p>kozackie</p> <ul style="list-style-type: none"> - wojna z Turcją: klęska pod Cecorą i oblężenie Chocimia - plany kolejnej wojny z Turcją i ich konsekwencje 		<p>obszary zamieszkiwane przez Kozaków, terytoria sporne Rzeczypospolitej i Turcji w XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje organizację wewnętrzną Kozaczyzny - wyjaśnia, jakie skutki dla Rzeczypospolitej miały najazdy tatarskie - omawia przyczyny i skutki powstań kozackich w końcu XVI w. - omawia przebieg wojny z Turcją (1620-1621 r.) - omawia stosunki polsko-tureckie w latach 30. i 40. XVII w. 	<p>przebieg i skutki interwencji polskich magnatów w Mołdawii</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ problemu tatarskiego na politykę zagraniczną i wewnętrzną Rzeczypospolitej w I poł. XVII w. - omawia geopolityczne położenie Ukrainy i jego wpływ na życie codzienne jej mieszkańców - wyjaśnia, jaką funkcję pełnił rejestr kozacki - charakteryzuje okres sukcesów kozackich w pocz. XVII w. i jego znaczenie dla Rzeczypospolitej. 	<p>Mohyły, Krzysztofa Kosińskiego, Semena Nalewajki, Mehmeda Abazy</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia relacje między Rzeczpospolitą a Mołdawią w końcu XVI w. 	
4. Powstanie Chmielnickiego	<ul style="list-style-type: none"> - problem kozacki w I poł. XVII w. - wojsko 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wojsko zaporoskie</i> - zna daty: 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>układ w Perejasławiu, unia w Hadziaczu, księstwo</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ukraińscy królowie, ugoda zborowska, ugoda w</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: powstania Pawluka (1637 r.), powstania Kostki-Napierskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: powstania Sulimy (1635 r.), powstania Ostrianicy i Huni

	<p>zaporoskie i jego militarne znaczenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyczyny powstania Chmielnickiego - wybuch powstania na Ukrainie - walki w latach 1649-1653 - Moskwa i Kozacy 	<p>powstania Chmielnickiego (1648-1655 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazę - charakteryzuje przyczyny powstania Chmielnickiego. 	<p><i>ruskie, rozejm w Andruszowie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: bitwy nad Żółtymi Wodami, pod Korsuniem i Piławcami (1648 r.), obrony Zbaraża (1649 r.), bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), układu w Perejasławiu (1654 r.), unii w Hadziaczu (1658 r.), rozejmu w Andruszowie (1667 r.) - charakteryzuje postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego - wskazuje na mapie obszary objęte powstaniem Chmielnickiego, ziemie przyłączone do Rosji po rozejmie w Andruszowie - omawia okoliczności wybuchu powstania 	<p><i>Białej Cerkwi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zna daty: ugody zborowskiej (1649 r.), ugody w Białej Cerkwi (1651 r.), bitwy pod Batohem (1652 r.), bitwy pod Żwańcem (1653 r.), bitwy pod Ochmatowem (1655 r.), bitew pod Połonką i Cudnowem (1660 r.) - charakteryzuje postacie: Tuhaj-beja, Janusza Radziwiłła - wyjaśnia wpływ problemu rejestru na stosunki polsko-kozackie - wyjaśnia, dlaczego Kozacy sprzymierzyli się z Rosją - omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę. 	<p>(1651 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Pawła Pawluka, Mikołaja Potockiego, Stefana Potockiego, Jerzego Ossolińskiego, Adama Kisiela, Aleksandra Kostki-Napierskiego, Marcina Kalinowskiego - przedstawia organizację i znaczenie militarne wojska zaporoskiego - opisuje proces budzenia się świadomości etnicznej Kozaków zaporoskich w XVI i XVII w. 	<p>(1638 r.), bitwy pod Szepielewiczami (1654 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Iwana Sulimy, Jurija Chmielnickiego - omawia powstania kozackie z I poł. XVII w. - przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec powstania Chmielnickiego - ocenia konsekwencje przymierza kozacko-rosyjskiego - ocenia znaczenie unii w Hadziaczu dla stosunków polsko-kozackich.
--	--	--	--	---	---	--

			<p>Chmielnickiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przebieg działań militarnych przeciwko Kozakom po elekcji Jana Kazimierza Wazy - przedstawia postanowienia unii w Hadziaczu. 			
5. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny najazdu szwedzkiego - początek potopu szwedzkiego - wojna o wyzwolenie Rzeczypospolitej - zmiana sytuacji międzynarodowej Rzeczypospolitej - traktat rozbiorowy w Radnot i jego konsekwencje - koniec wojny i pokój w Oliwie - zmiany w polskiej armii 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>potop szwedzki</i> - zna daty: potopu szwedzkiego (1655-1660 r.), pokoju w Oliwie (1660 r.) - charakteryzuje postać Jana Kazimierza Wazy - omawia przyczyny najazdu szwedzkiego - przedstawia postanowienia pokoju oliwskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna podjazdowa, traktat w Radnot, układy welawsko-bydgoskie, pokój oliwski</i> - zna daty: obrony Jasnej Góry (1655 r.), klęski pod Gołębkiem (1656 r.), bitwy pod Warką (1656 r.), traktatu w Radnot (1656 r.), układów welawsko-bydgoskich (1657 r.) - charakteryzuje postacie: Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Augustyna 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dominium Maris Baltici, regimentarz, śluby lwowskie</i> - zna daty: kapitulacji pod Ujściem i w Kiejdanach (1655 r.), konfederacji w Tyszowcach i łańcucie (1655 r.), ślubów lwowskich Jana Kazimierza (1656 r.), bitwy pod Prostkami (1656 r.), wygnania arian z Polski (1658 r.) - charakteryzuje postacie: Hieronima Radziejowskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>traktat wileński</i> - zna daty: układu szwedzko-brandenburskiego (1656 r.), rozejmu w Niemieży (1656 r.) - charakteryzuje postacie: Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego, Fryderyka Wilhelma, Jerzego II Rakoczego - przedstawia zmiany w polskiej armii XVII w. - charakteryzuje sytuację międzynarodową 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia i ocenia postawy magnatów w obliczu zagrożenia państwowości polskiej - ocenia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego.

	– prześladowania protestantów		<p>Kordeckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działania wojenne w czasie potopu szwedzkiego – wyjaśnia, dlaczego obrona Jasnej Góry stała się punktem zwrotnym w przebiegu działań wojennych ze Szwecją – przedstawia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego. 	<p>Janusza Radziwiłła, Wincentego Gosiewskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie główne kierunki działań wojsk szwedzkich w 1655 r. – przedstawia przykłady sukcesów oręża polskiego w walce ze Szwedami – opisuje, jakie znaczenie dla państwa polskiego miały traktaty welawsko-bydgoskie – wyjaśnia, dlaczego doszło do prześladowania protestantów i jakie były tego skutki. 	<p>Rzeczypospolitej przed potopem szwedzkim i w jego czasie.</p>	
6. Wojna domowa i król „Piast”	<ul style="list-style-type: none"> – Rzeczpospolita po potopie szwedzkim – plany reform Jana Kazimierza i problem następstwa tronu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>liberum veto</i>, <i>pokój w Buczacz</i> – zna daty: pierwszego <i>liberum veto</i> (1652 r.), traktatu w Buczacz 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: abdykacji Jana Kazimierza (1668 r.), elekcji Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1669 r.), wojny z Turcją (1672 r.) – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Związek Święcony</i>, <i>Związek Pobożny</i>, <i>malkontenci</i> – zna daty: rokoszu Lubomirskiego (1665–1666 r.), 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitew pod Braclawiem i Kalnikiem (1671 r.), konfederacji pod Szczebrzeszynem (1673 r.) – charakteryzuje postacie: Filipa 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę buntu Piotra Doroszenki (1671 r.) – charakteryzuje postać Piotra Doroszenki – ocenia realną możliwość realizacji

	<ul style="list-style-type: none"> - rokosz Lubomirskiego - elekcja Michała Korybuta Wiśniowieckiego - konflikt króla z malkontentami - początek konfliktu z Turcją 	<p>(1672 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Jana Kazimierza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego - omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją. 	<p>postać Władysława Sicińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie zmiany terytorialne po traktacie w Buczaczu - przedstawia sytuację Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim - omawia okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez Michała Korybuta Wiśniowieckiego. 	<p>zawarcia Związku Święconego (1661 r.) i Pobożnego (1662 r.), bitwy pod Mławami (1666 r.), zdobycia Kamieńca Podolskiego przez Turków (1672 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Jerzego Sebastiana Lubomirskiego - charakteryzuje program reform proponowany przez Jana Kazimierza i reakcję szlachty polskiej - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu króla z Jerzym Sebastianem Lubomirskim. 	<p>Wilhelma, Karola Lotaryńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ konfliktu króla Jana Kazimierza z opozycją magnacką na funkcjonowanie państwa - przedstawia konflikt króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego ze stronnictwem profrancuskim - omawia zmiany w polskiej polityce zagranicznej i ich wpływ na funkcjonowanie Rzeczypospolitej. 	<p>reform Jana Kazimierza.</p>
7. Rządy Jana III Sobieskiego	<ul style="list-style-type: none"> - elekcja Jana III Sobieskiego - wojna z Turcją; pokój w Żurawnie - polityka zagraniczna Jana 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>odsiecz wiedeńska</i> - zna datę bitwy pod Wiedniem (1683 r.) - charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Święta Liga, pokój Grzymułtowski, pokój w Karłowicach</i> - zna daty: bitwy pod Chocimiem 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wielki wezyr</i> - zna daty: bitwy pod Żurawnem (1676 r.), rozejmu w Żurawnie (1676 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: oblężenia Trembowli (1676 r.), traktatu w Jaworowie (1675 r.), sojuszu polsko-habsburskiego (1683 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę antyhabsburskiego powstania na Węgrzech (1682 r.) - charakteryzuje postać Imre Thököly'ego

	<p>III Sobieskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmiany sojuszów i ich konsekwencje - bitwa pod Wiedniem i jej znaczenie - zakończenie walk z Turcją - ostatnie lata panowania Jana III Sobieskiego 	<p>postać Jana III Sobieskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny i skutki odsieczy wiedeńskiej. 	<p>(1673 r.), elekcji Jana III Sobieskiego (1674 r.), wojny z Turcją (1674-1676 r.), bitwy pod Parkanami (1683 r.), utworzenia Świętej Ligi (1684 r.), pokoju Grzymułtowskiego (1686 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Leopolda I Habsburga, Kara Mustafy, Marii Kazimiery - wskazuje na mapie obszary, które utraciła Turcja na rzecz Rzeczypospolitej w wyniku podpisania pokoju w Karłowicach - omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny z Turcją (1674-1676 r.) - wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Karola Lotaryńskiego - wskazuje na mapie obszary, które utraciła Turcja na rzecz cesarstwa i Wenecji w wyniku podpisania pokoju w Karłowicach - opisuje okoliczności objęcia tronu przez Jana III Sobieskiego - omawia reformy wojskowe Jana III Sobieskiego - charakteryzuje skutki przejścia Sobieskiego do obozu prohabsburskiego - omawia działalność Świętej Ligi i jej skutki dla Rzeczypospolitej. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Filipa Wilhelma, Ludwika Burbona (Wielkiego Kondeusza), Dymitra Wiśniowieckiego, Stanisława Jabłonowskiego - omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na politykę zagraniczną Jana III Sobieskiego - charakteryzuje politykę Sobieskiego wobec Brandenburgii, Rosji i Turcji - przedstawia ostatnie lata panowania Jana III Sobieskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki zaangażowania Rzeczypospolitej w działalność Świętej Ligi.
--	--	---	---	--	---	--

			miało zwycięstwo pod Wiedniem.			
8. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> - zniszczenia wojenne - społeczne skutki wojen - wzrost roli magnaterii - przemiany ustrojowe i polska skarbowość - sytuacja wyznaniowa w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>oligarchia magnacka</i> - charakteryzuje przejawy wpływu magnaterii na życie polityczne i gospodarcze Rzeczypospolitej w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>latyfundia magnackie, klientela magnacka</i> - omawia zniszczenia wojenne i grabieże po wielkich wojnach XVII w. - charakteryzuje społeczne skutki wojen - wyjaśnia, jakie były przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii w drugiej połowie XVII w. - omawia proces oligarchizacji życia gospodarczego i politycznego Rzeczypospolitej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przymus propinacyjny, rządy sejmikowe, podatek podymny, podatek pogłówny, kwarta, łanowe, hiberna, apostazja</i> - przedstawia skutki wielkich wojen dla gospodarki miejskiej w Rzeczypospolitej - omawia położenie gospodarcze szlachty w XVII w. i jej działania na rzecz zwiększenia swoich dochodów - wyjaśnia, na czym polegały rządy sejmikowe - charakteryzuje położenie protestantów w Rzeczypospolitej w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>egzulanci</i> - omawia wpływ kryzysu europejskiego w XVII w. na sytuację gospodarczą Rzeczypospolitej - wyjaśnia wpływ egzulantów na politykę państwa - omawia politykę skarbową w Rzeczypospolitej XVII w. - wyjaśnia, na czym polegał konflikt między unitami i dyzunitami - opisuje relacje między wyznaniem na ziemiach Rzeczypospolitej. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ wojen XVII w. na przemiany ustrojowe, gospodarcze, społeczne i wyznaniowe w Rzeczypospolitej.
9. Barok i sarmatyzm	<ul style="list-style-type: none"> - początki baroku w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Macieja 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie:

	<p>– architektura barokowa w Polsce</p> <p>– rzeźba i malarstwo</p> <p>– kultura barokowa na dworach magnackich</p> <p>– literatura barokowa</p> <p>– nauka i oświata w XVII-wiecznej Rzeczypospolitej</p> <p>– sarmatyzm i jego cechy charakterystyczne</p>	<p><i>sarmatyzm, złota wolność szlachecka, przedmurze chrześcijaństwa</i></p> <p>– zna czas trwania baroku w Rzeczypospolitej (k. XVI – poł. XVIII w.)</p> <p>– opisuje cechy charakterystyczne sarmatyzmu.</p>	<p><i>ksenofobia, orientalizacja</i></p> <p>– charakteryzuje postacie: Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Heweliusza, Jana Chryzostoma Paska</p> <p>– wyjaśnia, jakie funkcje ideowe pełniła sztuka baroku</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne barokowej architektury sakralnej w Polsce</p> <p>– przedstawia rozwój budownictwa świeckiego epoki baroku na przykładzie rezydencji królewskich i magnackich</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała orientalizacja kultury i obyczajów polskich w XVII w.</p>	<p><i>przedstawienia funeralne, silva rerum, makaronizmy, szlachcic-sybaryta</i></p> <p>– charakteryzuje postacie: Mikołaja Zebrzydowskiego, Tomasza Dolabelli, Stanisława Herakliusza Lubomirskiego</p> <p>– przedstawia wpływ potrydenckiej reformy kościoła na kulturę i naukę baroku w Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia osiągnięcia literatury polskiego baroku</p> <p>– opisuje cechy charakterystyczne rzeźby i malarstwa polskiego baroku</p> <p>– przedstawia genezę ideologii sarmackiej</p> <p>– omawia wpływ ideologii</p>	<p>Kazimierza Sarbiewskiego, Daniela Naborowskiego, Samuela Twardowskiego, Wacława Potockiego, Jana Brożka</p> <p>– przedstawia wpływ wielkich wojen XVII w. na rozwój kultury i sztuki epoki baroku</p> <p>– przedstawia rozwój nauki w dobie baroku</p> <p>– przedstawia przyczyny i przejawy spadku poziomu nauczania w polskich szkołach XVII w.</p>	<p>Giovanniego Trevano, Matteo Castelligo, Peetera Danckersa de Rija, Daniela Schultza, Anny Stanisławskiej, Wespazjana Kochowskiego, Zbigniewa Morsztyna, Jana Szczęsnego Herburta, Kaspra Niesieckiego</p> <p>– charakteryzuje i ocenia wkład polskiego baroku do kultury Europy XVII i początków XVIII w.</p>
--	--	---	--	---	--	--

				sarmatyzmu na styl życia i obyczajowość szlachty polskiej.		
OŚWIECENIE W EUROPIE I W POLSCE						
1. Gospodarka i społeczeństwo w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> - eksplozja demograficzna w Europie - rewolucja agrarna - rewolucja przemysłowa w Anglii - skutki społeczne i gospodarcze rewolucji przemysłowej - nowe koncepcje ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna</i>, <i>rewolucja przemysłowa</i> - omawia społeczne i gospodarcze skutki rewolucji przemysłowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plodozmian intensywny</i>, <i>rewolucja agrarna</i>, <i>maszyna parowa</i>, <i>klasa robotnicza</i>, <i>liberalizm gospodarczy</i>, <i>wolny rynek</i>, <i>wolna konkurencja</i>, <i>gospodarka wolnorynkowa</i> - zna datę skonstruowania maszyny parowej (1769 r.) - charakteryzuje postacie: Jamesa Watta, Adama Smitha - wskazuje na mapie najbardziej rozwinięte gospodarczo państwa XVIII- 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>fizjokratyzm</i>, <i>leseferyzm</i> - charakteryzuje postać François Quesnaya - omawia cechy charakterystyczne eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w. - omawia cechy charakterystyczne rewolucji agrarnej i jej skutki - przedstawia uwarunkowania rewolucji przemysłowej - omawia wpływ wynalazków na zmiany w przemyśle włókienniczym - opisuje przemiany 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Edwarda Jennera, Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa, Richarda Arkwrighta - wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju medycyny miało odkrycie dokonane przez Edwarda Jennera - wymienia najważniejsze wynalazki związane z rewolucją przemysłową. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia gospodarcze i społeczne skutki rewolucji przemysłowej.

			<p>wiecznej Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w. - wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju przemysłu miało wynalezienie maszyny parowej - charakteryzuje klasę robotniczą w XVIII w. 	<p>w hutnictwie i metalurgii</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia nowe idee ekonomiczne stworzone w XVIII w. 		
2. Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> - wiek XVIII - stulecie rozumu - filozofia i myśl społeczno-polityczna oświecenia - <i>Wielka encyklopedia francuska</i> i jej znaczenie - rozwój nauki - rozwój edukacji i ośrodków naukowych - literatura 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>oświecenie, trójpodział władzy, umowa społeczna</i> - zna czas trwania oświecenia (XVIII w.) - charakteryzuje postacie: Karola Monteskiusza, Jeana-Jacques'a Rousseau - omawia teorie trójpodziału władzy i umowy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>prawa naturalne, encyklopedyści, krytycyzm, sentymentalizm, klasycyzm</i> - charakteryzuje postacie: Johna Locke'a, Woltera, Denisa Diderota, Immanuela Kanta, Isaaca Newtona, Wolfganga Amadeusza Mozarta - wskazuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>koncepcja wolności, deizm, ateizm, teoria poznania, szkoły specjalistyczne, akademie naukowe, salony kulturalne, loże masońskie, rokoko, teatr narodowy</i> - zna datę rozwiązania zakonu jezuitów (1773 r.) - charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Antoine'a Lavoisiera, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Daniela Defoe, Jonathana Swifta, Jacques'a Louisa Davida, Josepha Haydna - omawia osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych, przyrodniczych i 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Laurence'a Sterne'a - ocenia wpływ filozofii i myśli społeczno-politycznej oświecenia na współczesne systemy polityczne.

	<p>oświeceniowa - rokoko i klasycyzm</p>		<p>państwa, w których najwcześniej zaczęły upowszechniać się idee oświecenia - przedstawia genezę oświecenia - omawia myśl społeczno-polityczną oświecenia - wyjaśnia, jaką rolę w okresie oświecenia odegrała <i>Wielka encyklopedia francuska</i> - omawia oświeceniowe reformy systemu edukacji - omawia główne kierunki w rozwoju literatury oświeceniowej - przedstawia cechy charakterystyczne architektury i sztuki klasycyzmu.</p>	<p>postacie: Benjamina Franklina, braci Montgolfier - wyjaśnia wpływ idei oświecenia na wierzenia religijne i dogmaty kościelne - charakteryzuje wiodące kierunki filozoficzne oświecenia - na wybranych przykładach omawia wpływ oświeceniowej nauki na rozwój przemysłu i życie codzienne - wyjaśnia, jakie funkcje pełniły w XVIII w. salony kulturalne - wyjaśnia, jaką rolę odgrywały w XVIII w. loże masońskie - przedstawia sposoby propagowania wiedzy i nowych idei w czasach oświecenia.</p>	<p>geograficznych.</p>	
--	--	--	--	--	------------------------	--

<p>3. Budowa imperium rosyjskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rosja a Europa w XVII w. - początki rządów Piotra I - reformy Piotra I - wielka wojna północna i jej następstwa - walka o władzę w Rosji po śmierci Piotra I - rządy Katarzyny II - powstanie rosyjskiego mocarstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>absolutyzm</i> - charakteryzuje postacie: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej - charakteryzuje zmiany w ustroju państwa i systemie administracyjnym przeprowadzone przez Piotra I. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Senat Rządzący, gubernia, wielka wojna północna, pokój w Nystad, wojna siedmioletnia</i> - zna daty: wielkiej wojny północnej (1700-1721 r.), pokoju w Nystad (1721 r.), wojny siedmioletniej (1756-1763 r.) - wskazuje na mapie obszary w Europie zajęte przez Piotra I i Katarzynę II - przedstawia reformy obyczajowe Piotra I - omawia przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojny północnej - omawia politykę wewnętrzną Katarzyny II - przedstawia kierunki ekspansji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wielkie poselstwo, tabela rang, przymus szkolny, imperator Wszechrosji, Rada Cesarska</i> - wyjaśnia przyczyny wysłania wielkiego poselstwa (1697 r.), ustanowienia Senatu Rządzącego (1711 r.), bitwy pod Narwą (1700 r.), bitwy pod Połtawą (1709 r.), przyjęcia przez Piotra I tytułu imperatora Wszechrosji (1721 r.) - charakteryzuje postacie: Karola XII, Elżbiety I, Fryderyka II - wyjaśnia wpływ wielkiego poselstwa na przemiany w państwie rosyjskim - omawia przemiany, jakie z inicjatywy Piotra I 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia uwarunkowania zmiany wizerunku Rosji w XVII w. - przedstawia reformy w wojsku rosyjskim - charakteryzuje politykę wyznaniową Piotra I - przedstawia rywalizację o władzę w Rosji po śmierci Piotra I - wyjaśnia, na czym polegała europeizacja Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje i ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną Piotra I oraz Katarzyny II.
---------------------------------------	---	---	---	--	--	--

			zewnątrznej Rosji za panowania Katarzyny II.	zaszły w stanie szlacheckim.		
4. Absolutyzm oświecony w Prusach i w Austrii	<ul style="list-style-type: none"> - absolutyzm oświecony - budowa potęgi Prus - absolutyzm oświecony Fryderyka II - Austria w czasie wielkich wojen - wojna siedmioletnia - reformy Marii Teresy i Józefa II w Austrii 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>absolutyzm oświecony</i> - charakteryzuje postacie: Fryderyka Wilhelma I, Józefa II - omawia założenia idei absolutyzmu oświeceniowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>laicyzacja, wojny śląskie, wojna siedmioletnia (III wojna śląska), państwo policyjne, józefinizm</i> - zna daty: koronacji Fryderyka I (1701 r.), wojen śląskich (1740-1742 r.; 1744-1745 r.), wojny siedmioletniej (1756-1763 r.) - charakteryzuje postacie: Fryderyka I, Marii Teresy - wyjaśnia, jakie znaczenie dla Hohenzollernów miało uzyskanie korony królewskiej - omawia reformy wojskowe Fryderyka Wilhelma I i ich wpływ na 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>król-filozof</i>”, „<i>pierwszy sługa państwa</i>”, <i>sankcja pragmatyczna, Rada Państwa, patent tolerancyjny</i> - zna daty: sankcji pragmatycznej (1713 r.), pokoju w Hubertusburgu (1763 r.), patentu tolerancyjnego (1781 r.), reform chłopskich Józefa II (1781-1785 r.) - wskazuje na mapie obszary włączone do państwa pruskiego w I poł. XVIII w., granice państwa habsburskiego w II poł. XVIII w. - charakteryzuje rządy Fryderyka I - omawia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna o sukcesję hiszpańską, wojna o sukcesję austriacką, odwrócenie przymierzy</i> - zna daty: wprowadzenia obowiązku szkolnego w Prusach (1763 r.), wojny o sukcesję hiszpańską (1701-1714 r.), wojny o sukcesję austriacką (1740-1748 r.) - charakteryzuje postacie: Fryderyka II, Filipa V Burbona, Karola VI - przedstawia zmiany w relacjach austriacko-pruskich w I poł. XVIII w. - porównuje reformy w Prusach i 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia panowanie Fryderyka II oraz Józefa II jako władców oświeconych.

			<p>funkcjonowanie państwa</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje reformy wewnętrzne Fryderyka II - opisuje reformy wewnętrzne Józefa II - przedstawia przyczyny i skutki wojny siedmioletniej. 	<p>zaangażowanie Austrii w politykę międzynarodową w I poł. XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Maria Teresa objęła tron Austrii - omawia reformy wewnętrzne Marii Teresy. 	<p>Austrii w II poł. XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje rolę Prus i Austrii w konfliktach zbrojnych w Europie w latach 1700-1763. 	
<p>5. Rzeczpospolita w pierwszej połowie XVIII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pierwsze lata unii polsko-saskiej - Rzeczpospolita w czasie wojny północnej - ostatnie lata rządów Augusta II - wojna o sukcesję polską - polityczna anarchia i próby reform w czasach Augusta III - reformy oświaty i ożywienie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Familia, Collegium Nobilium</i> - zna datę założenia Collegium Nobilium (1740 r.) - charakteryzuje postacie: Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego - omawia cechy charakterystyczne panowania Augusta II i Augusta III. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm niemy, wojna o sukcesję polską, pijarzy</i> - zna daty: elekcji Augusta II Mocnego (1696 r.), wielkiej wojny północnej (1700-1721 r.), sejmu niemego (1717 r.), wojny o sukcesję polską (1733-1736 r.) - charakteryzuje postacie: Stanisława Leszczyńskiego, Augusta III - wskazuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>republikanie, sejm pacyfikacyjny, faksje magnackie</i> - zna daty: elekcji Stanisława Leszczyńskiego (1704 r.), konfederacji sandomierskiej (1704 r.), konfederacji tarnogrodzkiej (1715 r.), konfederacji w Dzikowie (1734 r.), sejmu pacyfikacyjnego (1736 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: bitwy pod Kliszowem (1702 r.), konfederacji w Warszawie (1704 r.), zamieszek religijnych w Toruniu (1724 r.) - charakteryzuje postacie: Henryka Brühla, Jerzego Mniszcha - wyjaśnia, jaką rolę odegrał Piotr I w sporze między Augustem II i szlachtą. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia programy reform Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.

	gospodarcze w Polsce		<p>terytorium Saksonii</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do unii polsko-saskiej - przedstawia okoliczności, w jakich Rzeczpospolita została wplątana w wielką wojnę północną - opisuje przebieg i skutki wojny o sukcesję polską - omawia wpływ myśli oświeceniowej na reformy oświaty w Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Karola XII, Piotra I - wyjaśnia, co różniło Rzeczpospolitą i Saksonię pod względem politycznym, społecznym i ekonomicznym - przedstawia przebieg wielkiej wojny północnej na ziemiach polskich - omawia przebieg i skutki rywalizacji między Augustem II a Stanisławem Leszczyńskim i ich zwolennikami - charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej u schyłku panowania Augusta II - omawia proces narastania anarchii wewnętrznej za 		
--	----------------------	--	--	--	--	--

				panowania Augusta III.		
6. Pierwsze lata rządów Stanisława Augusta	<ul style="list-style-type: none"> - elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego i pierwsze reformy - sprawa dysydentów i prawa kardynalne - konfederacja barska - przyczyny, przebieg, skutki i ocena - I rozbiór Polski - sejm rozbiorowy i jego reformy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i> - zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764 r.), konfederacji barskiej (1768-1772 r.), I rozbioru Polski (1772 r.), powołania Komisji Edukacji Narodowej (1773 r.) - charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego - wskazuje na mapie obszary utracone przez Rzeczpospolitą na rzecz Austrii, Rosji i Prus w 1772 r. - przedstawia przyczyny i skutki konfederacji barskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Szkoła Rycerska, prawa kardynalne, walka partyzancka, Rada Nieustająca</i> - zna daty: założenia Szkoły Rycerskiej (1765 r.), uchwalenia praw kardynalnych (1768 r.), sejm rozbiorowego (1773-1775 r.), powołania Rady Nieustającej (1775 r.) - charakteryzuje postacie: Katarzyny II, Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Rejtana - omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego - wyjaśnia wpływ praw kardynalnych na funkcjonowanie Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm repninowski, generalność</i> - zna daty: sejm konwokacyjnego (1764 r.), sejm repninowski (1797-1798 r.), powołania generalności (1769 r.) - charakteryzuje postacie: Kajetana Sołtyka, Mikołaja Repnina - przedstawia reformy sejm konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego - przedstawia przebieg konfederacji barskiej - omawia okoliczności 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>koliszczyzna, zasada równowagi sił</i> - charakteryzuje postacie: Michała Fryderyka Czartoryskiego, Wacława Rzewuskiego, Karola Radziwiłła, Adama Ponińskiego - wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do interwencji rosyjskiej w Rzeczypospolitej w 1767 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia postanowienia sejmu repninowskiego - ocenia działania konfederatów barskich - ocenia wpływ decyzji sejm rozbiorowego na funkcjonowanie państwa polskiego.

			<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postanowienia traktatu rozbiorowego z 1772 r. - omawia decyzje sejmu rozbiorowego. 	podpisania I rozbioru Polski.		
7. Oświecenie w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> - początki oświecenia w Polsce - mecenat Stanisława Augusta - architektura i sztuka polskiego oświecenia - literatura oświeceniowa - edukacja i nauka 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>oświecenie stanisławowskie</i> - zna czas oświecenia w Polsce (lata 30. XVIII w. – k. XVIII w.) oraz datę powstania Collegium Nobilium (1740 r.) - charakteryzuje postać Stanisława Konarskiego - charakteryzuje osiągnięcia architektury i sztuki polskiego klasycyzmu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>obiady czwartkowe</i>, <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych</i> - charakteryzuje postacie: Ignacego Krasickiego, Hugona Kołłątaja - omawia rolę mecenatu Stanisława Augusta - charakteryzuje propagowanie idei oświecenia - charakteryzuje przemiany w polskiej edukacji w XVIII w. i ocenia ich znaczenie. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę założenia Biblioteki Załuskich (1747 r.) - charakteryzuje postacie: Józefa i Andrzeja Załuskich, Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta (Canaletta), Juliana Ursyna Niemcewicza, Ignacego Potockiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego - przedstawia początki oświecenia w Polsce - na wybranych przykładach wyjaśnia, jakie cele przyświecały polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Franciszka Bohomolca, Adama Naruszewicza, Domenica Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego, Izabeli Czartoryskiej, Jana i Jędrzeja Śniadeckich, Marcina Poczubutta-Odlanickiego, - omawia osiągnięcia nauki polskiej w epoce oświecenia. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Stanisława Trembeckiego, Franciszka Salezego Jezierskiego, Franciszka Pincka, Franciszka Smuglewicza, Zygmunta Vogła, Samuela Chróścikowskiego, Krzysztofa Kluka - ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatońskiego na rozwój kultury i sztuki oświecenia w Polsce.

				literaturze oświeceniowej.		
ŚWIAT I RZECZPOSPOLITA W KOŃCU XVIII WIEKU						
1. Rewolucja amerykańska	<ul style="list-style-type: none"> - kolonizacja Ameryki Północnej - konflikt między osadnikami a metropolią - wojna o niepodległość - ustrój Stanów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja niepodległości, państwo federacyjne</i> - zna daty: <i>Deklaracji niepodległości (4 VII 1776 r.), konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787 r.)</i> - charakteryzuje postać Jerzego Waszyngtona - wyjaśnia, dlaczego mieszkańcy kolonii angielskich chcieli uniezależnić się od metropolii - omawia skutki wojny o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>metropolia, „bostońskie picie herbaty”, pokój w Wersalu, konstytucja Stanów Zjednoczonych, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent, Karta Praw, republikanie, demokraci</i> - zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), wojny o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn. (1775-1783 r.), pokoju w Wersalu (1783 r.), Karty Praw (1791 r.) - charakteryzuje postacie: Tadeusza Kościuszki, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>opłaty stemplowe, ustawa o herbacie, Armia Kontynentalna, procedura impeachmentu, Sąd Najwyższy</i> - zna daty: uchwały o tzw. ustawach stemplowych (1765 r.), ustawy o herbacie (1773 r.), bitwy pod Lexington (1775 r.), bitwy pod Saratogą (1777 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.) - charakteryzuje postać Thomasa Jeffersona - wskazuje na mapie obszary przyłączone do kolonii angielskich w wyniku wojny siedmioletniej - omawia podział 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Synowie Wolności, federaliści, separatyści</i> - zna daty: przybycia tzw. ojców pielgrzymów do Ameryki Pn. (1620 r.), zajęcia posiadłości francuskich w Ameryce Pn. przez Anglików (1756-1763 r.), I Kongresu Kontynentalnego (1774 r.), II Kongresu Kontynentalnego (1775 r.) - charakteryzuje postacie: Jerzego III, Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a - przedstawia rdzennych mieszkańców Ameryki Pn. i ich 	<ul style="list-style-type: none"> - zna datę bitwy pod Bunker Hill (1775 r.) - charakteryzuje postać Wilhelma von Steubena - ocenia działalność Synów Wolności.

			<p>Kazimierza Pułaskiego, Beniamina Franklina</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie zasięg terytorialny kolonii angielskich w Ameryce Pn. na początku XVIII w. - charakteryzuje rozwój osadnictwa angielskiego w Ameryce Pn. - przedstawia argumenty polityczne i ekonomiczne wysuwane przez kolonistów na rzecz uzyskania niepodległości - charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle konstytucji 1787 r. - wyjaśnia, jakie znaczenie dla obywateli Stanów Zjednoczonych miała Karta Praw. 	<p>kolonialny Ameryki Pn. w XVII i pocz. XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia organizację i gospodarkę kolonii angielskich w Ameryce Pn. - przedstawia rolę Bostonu w konflikcie kolonii z metropolią - omawia przebieg wojny o niepodległość kolonii angielskich - na wybranych przykładach przedstawia udział Europejczyków w wojnie o niepodległość kolonii angielskich. 	<p>położenie</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje politykę Wielkiej Brytanii wobec kolonii w Ameryce Pn. - porównuje siły zbrojne kolonistów z wojskami brytyjskimi - przedstawia spory o ustrój Stanów Zjednoczonych. 	
--	--	--	---	---	---	--

<p>2. Wybuch rewolucji we Francji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Francja Ludwika XVI - Stany Generalne i ich rola - rewolucja ludowa - zmiana ustroju we Francji - wprowadzenie monarchii konstytucyjnej - rewolucja burżuazyjna 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna, Wielka Rewolucja Francuska</i> - zna daty: Wielkiej Rewolucji Francuskiej (1789-1791 r.), <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> (VIII 1789 r.) - charakteryzuje postać Ludwika XVI - przedstawia cele i zasady zawarte w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stan trzeci, Stany Generalne, Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), jakobini, kordelierzy, Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatura)</i> - zna daty: powstania Zgromadzenia Konstytucyjnego (1789 r.), szturm na Bastylię (14 VII 1789 r.), uchwalenia konstytucji (IX 1791 r.) - charakteryzuje postacie: Maximiliena de Robespierre'a, Georges'a Dantona, Jean-Paula Marata - charakteryzuje sytuację 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>burżuazja, drobnomieszczaństwo, Gwardia Narodowa, wielka trwoga, cenzus majątkowy, rewolucja burżuazyjna</i> - zna daty: zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), ucieczki Ludwika XVI z Paryża (1791 r.) - charakteryzuje postacie: Ludwika XV, Marii Antoniny, Emmanuela Josepha Sieyès'a, Marie Josepha de la Fayette'a - charakteryzuje sytuację ekonomiczną Francji za panowania Ludwika XV - przedstawia strukturę społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>gardia mieszczańska</i> - omawia i ocenia postępowanie dworu królewskiego w obliczu kryzysu ekonomicznego we Francji - wymienia idee oświeceniowe, które zostały utrwalone w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia burżuazyjny okres Wielkiej Rewolucji Francuskiej.
---------------------------------------	---	--	---	--	---	--

			<p>ekonomiczną Francji za panowania Ludwika XVI</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia skład oraz położenie ekonomiczne i polityczne stanu trzeciego - charakteryzuje stronnictwa polityczne działające w Zgromadzeniu Narodowym. 	<p>francuskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności zwołania Stanów Generalnych i przekształcenia ich w Zgromadzenie Narodowe - omawia przebieg działań rewolucyjnych do 1791 r. - opisuje symbole rewolucji francuskiej - omawia zasady ustroju Francji określone w konstytucji z 1791 r. 		
3. Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> - proklamowanie republiki francuskiej - wojna w obronie republiki - dyktatura jakobinów - przewrót termidoriański i rządy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dyktatura jakobinów, wielki terror</i> - zna daty: dyktatury jakobinów (1793-1794 r.), wielkiego terroru (1793-1794 r.) - wyjaśnia, na czym polegał nowy porządek 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Konwent Narodowy, Marsylianka, rojaliści, przewrót termidoriański, dyktoriał</i> - zna daty: zwołania Konwentu (1792 r.), ogłoszenia republiki francuskiej (IX 1792 r.), stracenia Ludwika 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powstanie w Wandei, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał Rewolucyjny</i> - zna daty: wypowiedzenia wojny Austrii (1792 r.), bitwy pod Valmy 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Józefa II, Leopolda II - przedstawia reakcję państw europejskich na wydarzenia rewolucyjne we Francji - omawia podział polityczny Legislatywy 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje rządy burżuazji (1789-1792 r.), jakobinów (1793-1794 r.) i dyktoriału (1794-1799 r.) - ocenia znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej.

	<p>dyrektoriatu – znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej</p>	<p>rewolucyjnego świata jakobinów.</p>	<p>XVII (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego (VII 1794 r.) – charakteryzuje postacie: Georges’a Dantona, Jean-Paula Marata, Maximiliena de Robespierre’a – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez jakobinów – charakteryzuje politykę wewnętrzną jakobinów – omawia okoliczności upadku dyktatury jakobinów – charakteryzuje rządy dyrektoriatu.</p>	<p>(1792 r.), powstania w Wandei (1793– 1794 r.), powołania Konwentu Ocalenia Publicznego (1793 r.), konstytucji jakobińskiej (1793 r.), konstytucji roku III (1795 r.) – wskazuje na mapie Wandę – omawia przebieg i skutki wojny rewolucyjnej Francji z Austrią – omawia losy króla Ludwika XVI w czasie rewolucji.</p>	<p>– przedstawia reakcję Europy na stracenie Ludwika XVI – przedstawia reakcję Francuzów na stracenie Ludwika XVI.</p>	
<p>4. Rzeczpospolita w dobie Sejmu Wielkiego</p>	<p>– sytuacja polityczna Rzeczypospolitej po I rozbiornie – zwołanie Sejmu Wielkiego – reformy Sejmu Wielkiego – Konstytucja 3</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Ustawa rządowa (Konstytucja 3 maja), monarchia konstytucyjna, konfederacja targowicka</i> – zna daty: Sejmu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), „czarna procesja”, Ustawa o sejmikach, Prawo o miastach, Straż Praw, wojna w bronie Konstytucji 3</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stronnictwo patriotyczne, stronnictwo dworskie, stronnictwo hetmańskie, ofiara 10 grosza</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Kodeks Zamojskiego, jurydyki, plenipotenci</i> – zna datę spotkania w Kaniowie (1787 r.) – charakteryzuje postać Andrzeja</p>	<p>– ocenia historyczne znaczenie Konstytucji 3 maja – ocenia postawy opozycji magnackiej na reformy Sejmu Wielkiego.</p>

	<p>maja - wojna w obronie suwerenności - II rozbiór Polski</p>	<p>Wielkiego (1788-1792 r.), Konstytucji 3 maja (1791 r.), konfederacji targowickiej (1792 r.), II rozbiór Polski (1793 r.) - charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki - wskazuje na mapie ziemie zagarnięte w wyniku II rozbioru przez Prusy i Rosję - omawia zmiany ustroju Rzeczypospolitej wprowadzone Konstytucją 3 maja - wyjaśnia okoliczności zawązania konfederacji w Targowicy i jej skutki.</p>	<p>maja - zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), <i>Ustawy o sejmikach</i> (III 1791 r.), <i>Prawa o miastach</i> (IV 1791 r.), wojny w obronie suwerenności (1791-1792 r.), sejmu rozbiorowego (1793 r.) - charakteryzuje postaci: Katarzyny II, Hugona Kołłątaja, Franciszka Ksawerego Branickiego, Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego, Józefa Poniatowskiego - wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki - przedstawia stronnictwa polityczne Sejmu Wielkiego i ich programy</p>	<p>- zna datę bitwy pod Zieleńcami (VI 1792 r.) - charakteryzuje postaci: Ignacego Potockiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Jana Dekerta, Stanisława Staszica - omawia działania opozycji szlacheckiej na rzecz wzmocnienia wewnętrznego państwa - omawia sytuację międzynarodową w okresie obrad Sejmu Wielkiego - wyjaśnia przyczyny zorganizowania „czarnej procesji” i jej skutki polityczne - omawia postanowienia</p>	<p>Zamojskiego - wyjaśnia, jakie zmiany w prawie wprowadzał <i>Kodeks Zamojskiego</i> - omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na plany przeprowadzenia reform wewnętrznych w Rzeczypospolitej - przedstawia reakcję Rosji i Prus na dzieło Sejmu Wielkiego.</p>	
--	--	---	--	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> - wymienia reformy Sejmu Wielkiego - przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja - omawia przebieg i skutki wojny w obronie Konstytucji 3 maja. 	<p><i>Ustawy o sejmikach i Prawa o miastach</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak Konstytucja 3 maja zmieniła pojęcie narodu - przedstawia okoliczności podpisania układu rozbiorowego w 1793 r. - omawia i ocenia decyzje sejmu rozbiorowego. 		
5. Upadek polskiej państwowości	<ul style="list-style-type: none"> - Polska po II rozbiore - wybuch powstania kościuszkowskiego - przebieg insurekcji – walki powstańcze i decyzje polityczne - koniec insurekcji kościuszkowskiej - III rozbiór Polski i upadek 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ogólnonarodowe powstanie, naczelnik</i> - zna daty: powstania kościuszkowskiego (1794 r.), <i>Uniwersału połanieckiego</i> (7 V 1794 r.), III rozbioru Polski (1795 r.) - charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki - wskazuje na mapie ziemie zagarnięte w 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>emigracja, akt insurekcji, kosynierzy, Uniwersał Połaniecki</i> - zna daty: przysięgi Kościuszki (24 III 1794 r.), bitwy pod Raławicami (4 IV 1794 r.), bitwy pod Szczekocinami (6 VI 1794 r.), bitwy pod Maciejowicami (10 X 1794 r.), abdykacji Stanisława Augusta 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie: <i>rzeź Pragi</i> - zna daty: wybuchu powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794 r.), wybuchu powstania w Wielkopolsce (VIII 1794 r.), rzezi Pragi (XI 1794 r.), kapitulacji Warszawy (XI 1794 r.) - charakteryzuje postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: samosądów w Warszawie (VI 1794 r.), początków oblężenia Warszawy (VII 1794 r.), konwencji porozbiorowej (1797 r.) - charakteryzuje postacie: Ignacego Działyńskiego, Antoniego Madalińskiego, Iwana Fersena - charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia historyczne znaczenie rozbiorów Rzeczypospolitej - ocenia postawę króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w ostatnich latach istnienia Rzeczypospolitej.

	Rzeczypospolitej	wyniku III rozbioru – przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego.	Poniatowskiego (X 1795 r.) – charakteryzuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Aleksandra Suworowa – wyjaśnia, do czego zobowiązywał się Kościuszko w swojej przysiędze – omawia zadania Kościuszki jako naczelnika – przedstawia przebieg działań militarnych w czasie powstania kościuszkowskiego – omawia okoliczności upadku powstania kościuszkowskiego.	Wojciecha Bartosza Głowackiego, Tomasza Wawrzeckiego – opisuje skutki II rozbioru Polski – omawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – przedstawia rolę kosynierów w powstaniu kościuszkowskim – omawia próby rozwiązania problemu chłopskiego w powstaniu kościuszkowskim.	polską emigrację polityczną po 1793 r. – przedstawia postanowienia konwencji porozbiorowej z 1797 r.	
6. Francja od konsulatu do cesarstwa	– rządy dyktatoriatu – walki z I koalicją antyfrancuską – początki	– zna datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.) – charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dyktatoriat, zamach 18 brumaire'a, konsul, konkordat, kodeks cywilny</i>	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>republiki siostrzane</i> – zna daty: bitwy pod piramidami (1798 r.), bitwy pod	– zna daty: pokoju w Campo Formio (1797 r.), pokoju w Lunéville (1801 r.), traktatu w Amiens (1802 r.)	– zna daty: bitwy pod Mondovi (1796 r.), bitwy pod Lodi (1796 r.), bitew pod Bassano, Arcole i Rivoli (1796 r.)

	<p>kariery Napoleona Bonaparte</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyprawa Napoleona do Egiptu - zamach stanu 18 <i>brumaire'a</i> i rządy konsulatu - walki z II koalicją antyfrancuską - reformy Napoleona - Napoleon cesarzem Francuzów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Napoleon sięgnął po koronę cesarską. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: wyprawy do Egiptu (1798 r.), zamachu 18 <i>brumaire'a</i> (1799 r.) - charakteryzuje karierę polityczną i wojskową Napoleona Bonaparte - charakteryzuje politykę wewnętrzną dyktatoratu - omawia przyczyny i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu - opisuje reformy wprowadzone we Francji za rządów Napoleona jako pierwszego konsula. 	<p>Abukirem (1798 r.), konstytucji roku VIII (1799 r.), wojny z II koalicją antyfrancuską (1799-1802 r.), bitwy pod Marengo (1800 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie republiki siostrzane stworzone przez Francuzów - omawia ustrój Francji za rządów dyktatoratu - przedstawia okoliczności w jakich Napoleon przejął władzę we Francji - opisuje ustrój Francji za rządów konsulatu - omawia stosunki między państwem i Kościołem w okresie konsulatu. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Jeana François Champolliona, Emmanuela Josepha Sieyès'a - wyjaśnia, jakie były skutki zainteresowania europejskich badaczy zabytkami starożytnego Egiptu - przedstawia przebieg i skutki walk z I koalicją antyfrancuską - omawia przebieg i skutki walk z II koalicją antyfrancuską. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postacie: Jeana Jourdana, Jeana Moreau, Rogera Ducosa, Paula Barrasa - ocenia rządy Napoleona jako pierwszego konsula.
7. Legiony Polskie we Włoszech	<ul style="list-style-type: none"> - losy Polaków po III rozbiorze - polska konspiracja 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Legiony Polskie</i> - zna datę 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Legia Naddunajska</i> - zna daty: bitwy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Towarzystwo Przyjaciół Nauk,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Centralizacja, Towarzystwo</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia postawę Napoleona wobec Legionów Polskich - ocenia znaczenie

	<p>niepodległość wa - powstanie Legionów Polskich - walki Legionów we Włoszech - kryzys idei legionowej - znaczenie Legionów Polskich we Włoszech</p>	<p>utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) - charakteryzuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego - omawia okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech - omawia okoliczności powstania <i>Pieśni Legionów Polskich we Włoszech</i> i jej znaczenie.</p>	<p>pod Hohenlinden (1800 r.), wystania legionistów na San Domingo (1802 r.) - charakteryzuje postacie: Stanisława Staszica, Jana Ursyna Niemcewicza, Karola Kniaziewicza - wskazuje na mapie kraje, w których walczyły polskie oddziały - omawia sytuację społeczeństwa polskiego po III rozbiore - charakteryzuje organizację wewnętrzną Legionów - omawia udział Legionów Polskich w walkach we Włoszech - przedstawia działalność Legii Naddunajskiej - opisuje losy Legionów po 1801 r.</p>	<p><i>Agencja, Deputacja</i> - zna daty: założenia Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800 r.), bitwy pod Civita Castellana (1798 r.), bitew pod Legnano i Magnano (1798 r.) - charakteryzuje postać Samuela Bogumiła Lindego - przedstawia działalność oświatową, ekonomiczną i aktywność kulturalną Polaków po III rozbiore - charakteryzuje polską konspirację niepodległościową na ziemiach polskich pod zaborami i na emigracji.</p>	<p><i>Republikanów Polskich</i> - zna daty: założenia Centralizacji (1796 r.), powstania Towarzystwa Republikanów Polskich (1798 r.) - charakteryzuje postacie: Onufrego Kopczyńskiego, Jana Śniadeckiego, Waleriana Dmochowskiego, Franciszka Barssa, Franciszka Dmochowskiego, Józefa Sułkowskiego - omawia i ocenia stanowisko Tadeusza Kościuszki wobec Napoleona.</p>	<p>Legionów Polskich we Włoszech dla polskiej sprawy narodowej.</p>
--	---	--	---	---	--	---

<p>8. Ekspansja i klęska Napoleona</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wojna z III koalicją antyfrancuską; bitwa pod Austerlitz - armia Napoleona - walki z Prusami i Rosją (IV koalicja antyfrancuska) - apogeum francuskiej dominacji - wyprawa na Moskwę i jej skutki - wojna z wielką koalicją; „bitwa narodów” pod Lipskiem - „sto dni” Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „bitwa trzech cesarzy”, „bitwa narodów” - zna daty: bitwy pod Austerlitz (1805 r.), wyprawy na Moskwę (1812 r.), bitwy pod Lipskiem (1813 r.) - przedstawia skutki wyprawy Napoleona na Rosję. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: „bitwa trzech cesarzy”, „pokój w Tylży”, „sto dni” Napoleona - zna daty: bitwy pod Trafalgarem (1805 r.), pokoju w Tylży (1807 r.), bitwy pod Borodino (1812 r.), bitwy nad Berezyną (1812 r.), „stu dni” Napoleona (1815 r.), bitwy pod Waterloo (1815 r.) - charakteryzuje postacie: Aleksandra I, Michała Kutuzowa - wskazuje na mapie kraje uzależnione od Napoleona - wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski sił austriacko-rosyjskich pod Austerlitz - przedstawia postanowienia pokoju w Tylży - omawia okoliczności 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Armia, blokada kontynentalna</i> - zna daty: powstania Wielkiej Armii (1805 r.), bitwy pod Ulm (1805 r.), bitew pod Jeną i Auerstedt (1806 r.), ogłoszenia blokady kontynentalnej (1806 r.), bitwy pod Somosierrą (1808 r.), bitwy pod Wagram (1809 r.), wojny z wielką koalicją (1813 r.), zesłania Napoleona na Elbę (1814 r.), zesłania Napoleona na Wyspę św. Heleny (1815 r.) - charakteryzuje postacie: Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III, Arthura Wellingtona - przedstawia rywalizację 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: powstania III koalicji antyfrancuskiej (1805 r.), pokoju w Preszburgu (1805 r.), powstania IV koalicji antyfrancuskiej (1806 r.), bitwy pod Pruską Hławą i Frydlandem (1807 r.), wojny w Hiszpanii (1808 r.), pokoju w Schönbrunn (1809 r.), zajęcia Paryża przez wojska koalicji (1814 r.) - charakteryzuje postać Józefa Bonapartego - omawia przebieg i skutki wojny z III koalicją antyfrancuską - opisuje przebieg i skutki wojny z IV koalicją antyfrancuską - wyjaśnia, dlaczego Napoleon jest uważany za jednego 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Jeana Baptisty Bernadotte’a - ocenia epokę napoleońską i jej znaczenie dla państw i narodów europejskich.
--	---	---	---	--	--	--

			<p>rozpoczęcia wojny Napoleona z Rosją</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje okoliczności klęski Napoleona w 1813 r. i jej skutki - omawia próbę przejęcia władzy przez Napoleona w 1815 r. i jej skutki. 	<p>francusko-brytyjską na pocz. XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia organizację Wielkiej Armii Napoleona - omawia przebieg i skutki ekspansji Francji w Hiszpanii. 	<p>z najlepszych wodzów w historii.</p>	
<p>9. Księstwo Warszawskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ziemie Rzeczypospolitej po III rozbiorze - powstanie Księstwa Warszawskiego - ustrój Księstwa Warszawskiego - wojna z Austrią - okupacja Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Księstwo Warszawskie</i> - zna daty: powstania Księstwa Warszawskiego (1807 r.), upadku Księstwa Warszawskiego (1813 r.) - charakteryzuje ustrój Księstwa Warszawskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: <i>szwoleżerowie</i> - zna daty: pokoju w Tylży (1807 r.), konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807 r.), bitwy pod Raszynem (1809 r.) - charakteryzuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Poniatowskiego - wskazuje na mapie zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Komisja Rządząca</i>, „<i>druga wojna polska</i>” - zna daty: powołania Komisji Rządzącej (1807 r.), zniesienia poddaństwa chłopów w Księstwie Warszawskim (1807 r.), „<i>drugiej wojny polskiej</i>” (1812 r.) - charakteryzuje postać Fryderyka Augusta - porównuje sytuację Polaków pod zaborami - omawia militarne 	<ul style="list-style-type: none"> - zna daty: wprowadzenia <i>Kodeksu cywilnego</i> w Księstwie Warszawskim (1807 r.) - charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego - charakteryzuje orientację prorosyjską wśród części polskiej szlachty i magnaterii. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje i ocenia politykę Napoleona wobec Polski i Polaków.

			<ul style="list-style-type: none">- omawia organizację i położenie społeczeństwa polskiego pod zaborami- omawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego- przedstawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego.	<p>znaczenie Księstwa Warszawskiego dla ekspansji napoleońskiej</p> <ul style="list-style-type: none">- omawia przebieg i skutki wojny z Austrią- przedstawia rozwój szkolnictwa i życia narodowego w Księstwie Warszawskim.		
--	--	--	---	---	--	--